

San Marcos

Juan Mā'kpaxīni'

Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28

¹ Huā'mā' xatze tachihuīn tū māsu'yucan
ixpālacata Jesucristo tī ī'Ska'ta' Dios.

² Chā'tin profeta tzo'knulh chī Dios huanilh
ī'Ska'ta'. Chuntza' huanli:
Cakexpa'tti.

Quit na'icmaca'n quilacscujni' milacatīn tī
napūlani'yān hui'x ē tī nacāxtlahua mintej.

³ Nā profeta Isaías tzo'knulh chuntza':
A'ntza' jā cā'tzaya'nca ti'ya't, nakexmatcan chā'tin tī
palha' chihuīna'n ē nahuan:

“Cacāxtlahua'tit tej ixpālacata mimā'lh Māpa'ksīni'.
Camālakstu'ntit tej.”

Chuntza' tzo'knulh Isaías.

⁴ Tzamā' mākentaxtūca a'cxni' Juan tī
ixmā'kpaxīni'n ixtasu'yu nac cā'tzaya'nca ti'ya't.
Ixa'kchihuīna'n ē ixcāhuani tachi'xcuhuī't:

—Calīlīpuhuantit ixpālacata mincuentaca'n.
Cacāmaktētit ē nacātamātza'nkēna'ni'yān ē
ca'a'kpaxtit.

⁵ Tachi'xcuhuī't xalanī'n calhāxcuhuālh nac es-
tado Judea ē xalanī'n nac cā'lacchicni' Jerusalén,
ixlīpō'ktuca'n tamilh takexmata tū huanli Juan.
A'cxni' takelhtasu'yuni'lh Dios ixcuentaca'n, Juan
cāmā'kpaxīlh chā'tunu' nac ka'tla' xcān jā huanican
Jordán.

⁶ Juan ixlhakā'nī't lu'xu' tū ixlīcāxtlahuacanī't ix-
chī'xit camello ē ixlīchī'can ko'xka' ixuanī't. Ixua'

xtu'qui' ē xaxcān ta'xcāt xala' nac cā'qui'huī'n.
⁷ Ixa'kchihuīna'n ē iccāhuani tachi'xcuhū't:

—Ā'listān namin ā'chā'tin tī ā'chulā' xaka'tla' ē jā quit. Quit jāla icmālakchā'nī chī xla'. Quit jā minī'ni' nūn na'icxcutni' ixlikechī'can ixcaclhi'.
⁸ Quit iccālīmā'kpaxīnī'ta'n xcān; xla' nacāmacamini'yān Espíritu Santo.

Jesús a'kpaxli

Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22

⁹ Tzamā' quilhtamacuj Jesús taxtulh nac cā'lacchicni' Nazaret xala' estado Galilea ē lakmilh Juan jā ixmā'kpaxīni'mā'lh. Juan mā'kpaxīlh Jesús nac ka'tla' xcān jā huanican Jordán.
¹⁰ A'cxni' Jesús tacutli nac xcān, xamaktin laktzī'lh chī talaquī'lh nac a'kapūn ē mincha' Espíritu Santo ē ixtasu'yu hua'chi tantzasnān a'cxni' ixuyjmā'chi. Chilh na ixa'kpūn Jesús.
¹¹ Kexmatca a'ktin tachihuīn nac a'kapūn ē huanli:

—Hui'x quiSka'ta' ē icpāxquī'yān. Hui'x quimaxquī'ya' tapāxuhuān —huanli.

Skāhuī'ni' ixlīlaktzī'ncu'tun Jesús

Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13

¹² Palaj tunca Espíritu Santo macā'lh Jesús nac cā'tzaya'nca ti'ya't. ¹³ Ixuī'lh a'ntza' nac cā'tzaya'nca ti'ya't tu'pu'xam quilhtamacuj. A'ntza' skāhuī'ni' tī huanican Satanás, xla' ixputza chī Jesús jā ixkexmatni'lh Dios. Nā a'ntza' ixa'nan animalh tū ixtahua'nan. Ixángeles Dios ixtamaktaka'lh mā'nalh Jesús.

Jesús tzuculh a'kchihuīna'n nac estado Galilea

Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15

¹⁴ A'cxni' ixchī'canī't Juan, Jesús a'lh nac Galilea ē ixlī'a'kchihuīna'n xatze tachihuīn tū ixla' Dios.
¹⁵ Ixuan:

—Chilhtza' quilhtamacuj tū līlhcāna'ncanī't ē talacatzuna'jīmā'lhltza' a'cxni' nalaktzī'ncan ixlīcāna' Dios māpa'ksīni'n. Calīlīpuhuantit ixpālacata tū jā tze tū tlahuanī'ta'ntit ē calakpalī'tit mintalacapāstacni'ca'n. Ca'a'ka'ī'tit xatze tachihuīn tū Dios māca'tzīnīni'nī't.

Jesús cālacsacli kelhatā'ti' chī'pananī'n squī'ti'

Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11

¹⁶ A'cxni' Jesús ixlatlā'huan na ixquilhtūn xaka'tla' xcān tū huanican Lago Galilea, xla' cālaktzī'lh Simón ē ixtā'tin Andrés. Ixtamojōmā'nalh nac xcān ixpūtayanca'n tū pūchi'pacan squī'ti'. Xlaca'n chī'pananī'n squī'ti' ixtahuanī't. ¹⁷ Jesús cāhuanilh:

—Caquilātā'a'uj ē na'iccāmāsu'yuni'yān chī nacālīmā'a'ka'ī'nī'yā'tit tachi'xcuhuī't ixtachihuīn Dios.

¹⁸ Palaj tunca tamakxtekli ixpūtayanca'n ē tatā'a'lh Jesús.

¹⁹ A'cxni' Jesús a'lh lacapunchuna'j, cālaktzī'lh Jacobo ē Juan ixcamana' Zebedeo. Xlaca'n ixtahui'lāna'lh nac pūtacutnu' ē ixtalacachī'mā'nalh ixpūtayanca'n. ²⁰ Palaj tunca Jesús cāmāta'satīnīni'lh ē xlaca'n ta'a'kxtekui'līlh ixtāta'ca'n Zebedeo ē ī'scujnu'nī'n nac pūtacutnu' ē ta'a'lh tastālani'lh Jesús.

Chā'tin chī'xcu' tī ixka'lhī jā tzeya ū'ni'

Lc. 4:31-37

²¹ Ta'a'lh nac cā'lacchicni' Capernaum. A'cxni' a'cchā'lh quilhtamacuj tū pūjaxcan, palaj tunca

Jesús tanūlh na ixtemploca'n israelitas ē cāmāsu'yuni'lh tachi'xcuhui't. ²² Ixtalī'a'cnī chī ixcāmāsu'yuni'mā'lh ixpālacata ixcāmāsu'yuni'mā'lh hua'chī chā'tin tī ka'lhī līmāpa'ksīn ē jā chuntza' chī tamāsu'yu xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn. ²³ Palaj tunca tanūlh nac templo chā'tin chī'xcu' tī ixka'lhī jā tzeya ū'ni'. Xla' ta'salh ē huanli:

²⁴ —Jesús xala' nac Nazaret, ¿tū ixpālacata quilālakmiuj quina'n? ¿Ē ta'nī'ta' naquilāmālakspuṭūyāuj? Quit iclakapasān. Hui'x ixla' Dios ē Xataxicua'lanātlahua hui'x.

²⁵ Jesús lacaquilhnīlh jā tzeya ū'ni' ē huanilh:

—¡Caquilhca'csla'! ¡Camakxtekti huā'mā' chī'xcu'!

²⁶ Chī'xcu' taxla'juani'lh ē jā tzeya ū'ni' palha' ta'salh ē taxtuni'lh. ²⁷ Ixlīpō'ktuca'n talī'a'cnīlh ē talākelhasqui'nīlh:

—¿Tūchu huā'mā' tū quincāmāsu'yuni'mā'n quina'n? Xasāsti' huā'mā'. Huā'mā' chī'xcu' līchihuīna'n līmāpa'ksīn. Hasta jā tzeya ū'nī'n takexmatni' a'cxni' xla' cāmāpa'ksī.

²⁸ Palaj tunca ta'a'kahuankō'lh calhāxcuahuālh nac estado Galilea ixpālacata tū tlhualh Jesús.

Jesús mātzeyīlh ixpuhuiti' Simón Pedro

Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39

²⁹ A'cxni' Jesús taxtulh na ixtemploca'n israelitas, palaj tunca a'lh ē tanūlh na ixchicca'n Simón ē Andrés. Tatā'a'lh Jacobo ē Juan. ³⁰ Ixpuhuiti' Simón ixmacscutlamā'lh ē ixmā'lh. Palaj māca'tzīnīca Jesús. ³¹ Xla' a'lh ē macachi'palh ē mā'kaqui'lh ē palaj tunca tapānūni'lh chī ixmacscutla. Palaj tunca puscāt cāmāhuī'lh.

Jesús cāmātzeyīlh lhūhua' ta'jatatlani'n

Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41

³² Kōtanūtza' a'cxni' ixtā'cnūmā'lh'tza' chi'chini', cālīmini'ca Jesús ixlīpō'ktuca'n tī ixtata'jatatla ē tī ixtaka'lhī jā tzeya ū'nī'n. ³³ Ixlīpō'ktuca'n xalanī'n cā'lacchicni' tatakēstokli na ixtanquiltīn chic. ³⁴ Cāmātzeyīlh lhūhua' tī ixtata'jatatla chu catūxcuhuālh ta'jatat ixtaka'lhī chā'tunu'. Cāmāxtuni'lh lhūhua' jā tzeya ū'nī'n. Jā cāmāxtekli natachihuīna'n jā tzeya ū'nī'n ixpālacata jā ixlacasqui'n xlaca'n ixtahualh tīchu xla'.

Jesús a'kchihuīna'nli nac estado Galilea

Lc. 4:42-44

³⁵ Ixlīlakalī tzi'saj Jesús tāquī'lh ē taxtulh ē a'lh lacatīn jā jā tī ixuī'lh. A'ntza' orarlīlh. ³⁶ Simón a'lh putza ē ā'makapitzīn tatā'a'lh. ³⁷ A'cxni' tamaclalh Jesús, tahuanilh:

—Ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuui't taputzayān.

³⁸ Xla' cāhuanilh:

—Ca'a'uj nac ā'makapitzīn cā'lacchicni' tū tahui'lāna'lh lacatzuna'j ē quit a'ntza' na'icmāsu'yu ixtachihuīn Dios. Ū'tza' iclīminī't.

³⁹ Calhāxcuhuālh nac estado Galilea ixmāsu'yu na ixtemploca'n israelitas ē cāmāxtulh jā tzeya ū'nī'n.

Jesús mātzeyīlh chā'tin tī ixmasni'mā'lh ixquinīt

Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16

⁴⁰ Lakchā'lh Jesús chā'tin chi'xcu' tī ixka'lhī ta'jatat tū māmasī quinquinītca'n tū huanican lepra. Xla' tatzokostani'lh Jesús ē squi'ni'lh:

—Palh hui'x lacasqui'na', tzē naquimātzeyī'ya'.

⁴¹ Jesús lakalhu'manli ē stu'ncli ixmacan ē xa'malh ē huanilh:

—Chuntza' quit iclacasqui'n. Catzeya'nti.

⁴² A'cxni' huanilh huā'mā', tapānūni'lh ixta'jatāt ē tzeyanli. ⁴³ A'cxni' Jesús macā'lh, lacatejtin huanilh:

⁴⁴ —Catamaktaka'lhti ē jā tihua'ni'ya' nūn chā'tin. Xmān calakpi pālej ē camāsu'yuni' mimacni'. Xla' nalaktzī'n palh tzeyanī'ta'tza'. Namālacnūni'ya' chuntza' chī māpa'ksīni'lh Moisés ixpālacata tī ixmakxteknī'ttza' tzamā' ta'jatāt. Chuntza' nataca'tzī tachi'xcuhuī't tzeyanī'ta'tza'.

⁴⁵ Xla' palaj tunca taxtulh ē tzuculh cāhuanitā'kchoko līlhūhua' ē cāhuanilh tū ixa'kspulanī't. Chuntza' Jesús jātza' la ixtanū nac cā'lacchicni' na ixlacatīnca'n tachi'xcuhuī't ixpālacata jā ixlacasqui'n ixtatakēstokli. Chuntza' xmān tachokolh na ixquilhtūn cā'lacchicni'. Tachi'xcuhuī't xalanī'n calhāxcuhuālh ixtalaka'n.

2

Jesús mātzeyīlh chā'tin tī ī'xcahuī'huananī't
Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26

¹ Ixlīlātma'j Jesús taspi'tli ē tanūpālh nac Capernaum. Tachi'xcuhuī't takexmatli ixuī'lh nac chic. ² Palaj tunca līlhūhua' talaktakēstokli hasta jātza' ixtatanūkō' ixpūchakān chic. Nā tatzumalh tanquilhtīn. Ixcāmāsu'yuni' ixtachihuīn Dios. ³ Talakmilh ā'makapitzīn ē na ixlacpu'na'itātca'n kelhatā'ti' chī'xcuhuī'n ixtapūlīmimā'nal talajni'. Nac talajni' ixmā'lh chā'tin ta'jatatlani' tī ī'xcahuī'huananī't. ⁴ Jāla talakchā'lh Jesús ixpālacata lhūhua' tachi'xcuhuī't ixlītsuma chic. Tapūtahua'ca'lh escalera ixa'kstīn chic ē ta'a'kstīxuakli chic ixlaktza Jesús.

A'cxni' tzej tamālaquī'lh, talīchī'lh lasu talajni' ē tapūmānūlh ta'jatatlani'. ⁵ A'cxni' Jesús laktzī'lh chī ixta'a'ka'ī'ni' ixlītlī'hui'qui, xla' huanilh ta'jatatlani':

—Quinka'hua'cha, icmātza'nkēna'ni'kō'yān mincuenta.

⁶ Ixtakexmatui'lāna'lh ā'makapitzīn xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn ē tapuhuanli ixa'cstuca'n: ⁷ “¿Tū ixpālacata chihuīna'n chuntza' huā'mā' chī'xcu'? Xla' mālakhā'nī'mā'lh Dios chī chihuīna'nli. Nūn chā'tin tzē naquincāmātza'nkēna'ni'yān quincuentaca'n, xmān Dios.”

⁸ Palaj tunca Jesús ixlīmān ca'tzīlh chī xla'ca'n ixtapuhuanmā'nalh ē cāhuanilh:

—¿Tū ixpālacata puhua'nā'tit chuntza' na milīstacna'ca'n? ⁹ Icuanihtza' ta'jatatlani': “Icmātza'nkēna'ni'kō'yān mincuenta.” Jā tū tasu'yu masqui mātza'nkēna'ni'catza'. Palh xa'icuanilh: “Catā'kaqui' ē casmi'li' mimpūtama' ē catlā'hua'nti”, chuntza' ixlītasu'yulh palh ixlicāna' tzeyanli. ¹⁰ Quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n. Chuhua'j na'iccālīmāsu'yuni'yān chī icka'lhī līmāpa'ksīn huā'tzā' nac cā'quilhtamacuj ē tzē na'iccāmātza'nkēna'ni' ixcuentaca'n tachi'xcuhuī't.

Palaj tunca Jesús huanilh chi'xcu' tī ī'xcahuī'huananī't:

¹¹ —Icuaniyān, catā'kaqui' ē casmi'li' mimpūtama' ē capit na minchic.

¹² Xamaktin tā'kaqui'lh na ixlacatīnca'n ixlīpō'ktuca'n tī ixtahuī'lāna'lh ē sacli ixpūtama' ē taxtulh. Ū'tza' talīlī'a'cnīlh ixlīpō'ktuca'n ē tamakapāxuīlh Dios ē tahuanli:

—Jā maktin laktzī'nī'tauj tū laktzī'uj chuhua'j.

Leví tzuculh stālani' Jesús

Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32

¹³ Palaj tunca Jesús a'mpālh na ixquilhtūn mar. Ixlipō'ktuca'n tachi'xcuhuī't talaka'lh ē ixcāmāsu'yuni'. ¹⁴ A'cxni' Jesús ixa'mā'lh, tētaxtulh jā ixmātā'jīni'ncan līxokot ē laktzī'lh Leví ixka'hua'cha Alfeo. Jesús huanilh:

—Caquistā'la'ni'.

Xla' tāyah ē stālani'lh.

¹⁵ Milh a'ktin quilhtamacuj a'cxni' Jesús ixuā'yamā'lh na ixchic Leví. Tachā'lh lhūhua' mātā'jīni'nī'n līxokot ē ā'makapitzīn tī ixcālakmaka'ncan. Xlaca'n ixcātā'huā'yamā'lh Jesús ē ī'scujnu'nī'n. Lhūhua' tī ixtastālani'.

¹⁶ A'cxni' xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn ē fariseos talaktzī'lh ixcātā'huā'yan mātā'jīni'nī'n ē ā'makapitzīn tī ixcālakmaka'ncan, tahuanilh ī'scujnu'nī'n Jesús:

—¿Tū ixpālacata cātā'huā'yan Jesús mātā'jīni'nī'n ē tī jā tzeya chi'xcuhuī'n?

¹⁷ A'cxni' Jesús kexmatli huā'mā' tachihuīn, cāhuanilh:

—Xlaca'n tī jā tata'jatatla jā tamaclacasqui'n doctor. Xmān tī tata'jatatla tamaclacasqui'n. Quit jā icmilh iccāputza tī tapuhuan xlaca'n lactze. Icmilh iccāputza tachi'xcuhuī't tī taca'tzī jā tze xlaca'n.

Kelhasqui'nīca Jesús ixpālacata chī jā tihuā'yan

Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39

¹⁸ Ī'scujnu'nī'n Juan ē fariseos makatunu' ix-talīhui'lī jā ixtahuā'yan. Makapitzīn chi'xcuhuī'n talakmilh Jesús ē tahuanilh:

—Ī'scujnu'nī'n Juan ē nā Ī'scujnu'nī'n fariseos makatunu' talīhui'lī jā tahuā'yan. ¿Tū ixpālacata miscujnu'nī'n pō'ktu quilhtamacuj tahuā'yan?

¹⁹ Jesús cāhuanilh:

—Xlaca'n tī cā'invitarlīcanī't jā tamakaxtokmā'ca, ¿ē natalīhui'lī jā catitahuā'yan? Līhuan cātā'lahuī'lhcus squi'nīni', natahuā'yan ixamigos.

²⁰ Namin a'ktin quilhtamacuj a'cxni' nalē'ncan squi'nīni'. A'cxni' namin tzamā' quilhtamacuj, jā catitahuā'yalh ixamigos ixpālacata natalīpuhuan. (A'cxni' Jesús cāhuanilh huā'mā', ixlīchihuīna'mā'ca ixlē'cstu.)

Jesús cāhuanipālh:

²¹ —Huā'mā' tū quit icmāsu'yu, ū'tza' xasāsti'. Palh catīhuālh namākentaxtū ē nā mākentaxtūcu'tun ixtahui'latca'n mixū'nāpapna'ca'n, xla' nala hua'chi chā'tin tī nasita xasāsti' lu'xu' nalilactza'pa' xamasni'. Xasāsti' lu'xu' nata'a'ktimī ē nastanca xamasni' ē a'ntza' jā taxtī'tli ā'chulā' ka'tla' nala. ²² Xaxcān uva tū jāna'j xcu'ta, jā tī chā'tin catipūmojōlh xamasni' ixko'xka' purecu'. Palh chuntza' ixtlahuaca, napanka ko'xka' a'cxni' naxcu'tan xaxcān uva. Namojōcan xasāsti' nac ko'xka'. A'cxni' naxcu'tan, jā catipankli. Chuntza' jā pāxcat catilalh ko'xka' ē jā catitaxtuni'lh xaxcān uva —cāhuanilh Jesús.

Quilhtamacuj tū pūjaxcan ta'ī'lh tza'ktza' scujnu'nī'n

Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5

²³ A'ktin quilhtamacuj tū ixpūjaxcan, Jesús ixcātā'tētaxtumā'lh Ī'scujnu'nī'n nac a'ktin cā'tacuxtu. Xlaca'n tatzuculh ta'ī' pātin pātu' tza'ktza'. ²⁴ Palaj tunca tahuanilh Jesús fariseos:

—Cala'ktzi'. Miscujnu'nī'n tascujmā'nalh ē chuhua'j quilhtamacuj tū pūjaxcan. Chuntza' jā mākentaxtū ixlīmāpa'ksīn Moisés.

²⁵ Jesús cākelhtīlh:

—Ķē jā likelhtahua'kanī'ta'ntit tū tlahualh David a'ktin quilhtamacuj? Xla' ē tī ixtatā'a'mā'nalh ixtatzi'ncsa ē cāspūtni'lh līhua'. ²⁶ Tanūlh na ixchic Dios a'cxni' Abiatar xapuxcu' pālej ixuanī't ē hua'lh pāntzīn tū ixmālacnūcanī't Dios. Jā minī'ni' ixua'lh huā'mā' pāntzīn ixpālacata xmān pālejni' tzē natahua'. Nā David cāmaxquī'lh chi'xcuhūi'n tī ixtatā'a'mā'nalh.

²⁷ Nā Jesús cāhuanilh:

—Dios tlahualh quilhtamacuj tū pūjaxcan ixpālacataca'n tachi'xcuhūi't ē jā tlahualh tachi'xcuhūi't ixpālacata quilhtamacuj tū pūjaxcan. ²⁸ Chuntza' quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n ē tzē na'icmāpa'ksī tū natlahuacan a'cxni' quilhtamacuj tū pūjaxcan.

3

Chā'tin chi'xcu' ixmacascācnī't

Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11

¹ Jesús tanūpālh na ixtemploca'n israelitas. Ixui'lh a'ntza' chā'tin chi'xcu' tī ixmacascācnī't. ² Tachi'xcuhūi't ixtamaktaka'lh mā'nalh Jesús palh namātzeyīni'n tzamā' quilhtamacuj tū pūjaxcan ixpālacata ixtalīmālacsu'yucu'tun. ³ Jesús huanilh chi'xcu' tī ixmacascācnī't:

—Cata't ē catāya' na quilacpu'na'i'tātca'n.

⁴ Cāhuanilh tachi'xcuhūi't:

—¿Tū ā'chulā' minī'ni' tlahuacan quilhtamacuj tū pūjaxcan? ¿Ē na'ictlahua tū tze o tū jā tze? ¿Ē minī'ni' na'icmakapūtaxtū chi'xcu' o na'icmaknī'?

Xlaca'n ca'cs ixtahui'lāna'lh. ⁵ Jesús cālaktzī'lh ixlīpō'ktuca'n tī ixtalītamacsti'li'nī't. Ixsītzi'yālh ē nā ixlīlīpuhuayālh chī jā ixtalakalhu'man ta'jatatlani' ē huanilh chi'xcu':

—Castu'ncti mimacan.

A'cxni' stu'ncli ixmacan, tzetza' ixuanī't. ⁶ Palaj tunca fariseos tataxtulh ē tatā'chihuīna'nli ixchi'xcu'huī'n Herodes chī natalīmknī Jesús.

Jesús māsu'yulh na ixquilhtūn lago

⁷ Jesús a'lh na ixquilhtūn lago ē ī'scuju'nī'n tatā'a'lh. Lhūhua' tachi'xcu'huī't xalanī'n nac estado Galilea tastālani'lh Jesús. A'cxni' takexmatli pō'ktu tū tlahualh Jesús, talakmilh nā xlaca'n xalanī'n nac estado Judea. ⁸ Xalanī'n nac Jerusalén ē xalanī'n nac Idumea talakmilh Jesús. Xlaca'n xalanī'n ixtuntacut nac xcān Jordán ē xalanī'n lacatzuna'j cā'lacchicni' Tiro ē Sidón nā talakmilh. Lhūhua' tachi'xcu'huī't talakmilh Jesús a'cxni' takexmatli tū tlahualh. ⁹ Cāhuanilh ī'scuju'nī'n catacāxui'līlh a'ktin barco jā natojō ē chuntza' lhūhua' tachi'xcu'huī't jāla catitatancsli. ¹⁰ Lhūhua' ixcāmātzeyīnī't ē pō'ktu tī ixtata'jatatla ixtalaktalacatzuna'jī ē ixtalālacxquitimā'nalh. Ixtaxa'macu'tun Jesús. ¹¹ A'cxni' xlaca'n tī ixtaka'lhī jā tzeya ū'nī' talaktzī'lh Jesús, xlaca'n tatatzokostani'lh ē palha' tahananli:

—Hui'x ī'Ska'ta' Dios.

¹² Xla' cāmāpa'ksīlh ē cāhuanilh jā ixtahuanli tīchu xla'.

Jesús cālacsacli kelhacāujtu' ī'scujnu'nī'n

Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16

¹³ Jesús a'lh nac sipej ē cāta'sani'lh tī cālacasqui'nli ē talakmilh. ¹⁴ Cālacsacli kelhacāujtu' tī natatā'latā'kchoko ē nacāmacā'n natamāsu'yu ixtachihuīn Dios. ¹⁵ Nā xlaca'n cāmaxquī'ca līmāpa'ksīn natamātzeyī ta'jatatlani'n ē natamāxtu jā tzeya ū'nī'n. ¹⁶ Tzamā' kelhacāujtu': Simón tī hui'līni'ca ixtacuhuīni' Pedro, ¹⁷ ē nā Jacobo ē Juan ixtā'tin tī ixka'hua'chan Zebedeo ixtahuanī't ē xlaca'n cāhui'līni'ca ixtacuhuīni' Boanerges tū huanicu'tun hua'chi jilini'. ¹⁸ Nā Andrés ē Felipe ē Bartolomé ē Mateo ē Tomás ē Jacobo ixka'hua'cha Alfeo ē Tadeo ē Simón. Huā'mā' Simón ixtapa'ksīni' partido cananistas. ¹⁹ Ē Judas Iscariote, xla' tī ā'līstān macamāstā'lh Jesús.

Huancan Jesús ixlīscuja ixlītli'hui'qui skāhuī'ni'

Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10

Jesús a'lh na ixchic. ²⁰ Tatakēstokpālh lhūhua' tachi'xcuhuī't hasta jāla ixtahuā'yan Jesús ē ī'scujnu'nī'n. ²¹ A'cxni' ixtalakapasnī'n taca'tzīlh huā'mā', xlaca'n talakmilh natachi'pa ixpālacata ixtahuan xla' hua'chi chuyani' ixlīla.

²² Xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn tī ixtam-inī'ta'ncha' nac Jerusalén ixtahuan:

—Beelzebú, tī xapuxcu' jā tzeya ū'nī'n, xla' tanūni'nī't Jesús. Ū'tza' cālīmāxtu jā tzeya ū'nī'n.

²³ Jesús cāta'sani'lh ē cāhuanilh tū līca'tzīni'can:

—¿Chī nalīmāxtucan Skāhuī'ni' palh ū'tza' tī tanūma'lh? ²⁴ Palh māpa'ksīni'nī'n tatapitzi ē talātucsa, jā catitatāyani'lh. ²⁵ Palh tampūtin familia tatapitzi ē natalātucsa, jā catitatāyani'lh.

26 ¿Chī Skāhuī'ni' nalīmāxtu ixtā'skāhuī'ni' palh chu ū'tza' tī māpa'ksīmā'lh? Palh Skāhuī'ni' natapitzi, jāla catitāyani'lh; tzē nalakspuata.

27 'Jā tī chā'tin catitanūlh naka'lhāna'n na ixchic chā'tin tī tli'hui'qui palh jā pūla nachī'can ixtēcu'chic. A'cxni' chī'hui'līcanī'ttza', a'cxni' tzētza' namakka'lhāna'ncan.

28 'Ixlicāna' tū iccāhuaniyān: Tzē namātza'nkēna'ni'can ixlīpō'ktu ixcuentaca'n tachi'xcuhuī't ē catūxcuhuālh jā tze tū tahuan.

29 Palh catihuālh ixuanlī jā tze tū tlahua Espiritu Santo, xla' jāla catimātza'nkēna'ni'ca. Xla' naka'lhī ixcuenta pō'ktu quilhtamacuj.

30 Jesús huanli huā'mā' ixpālacata ixtahuan: “Xla' ka'lhī jā tzeya ū'ni'.”

Ixtzī' ē ixtā'timīn Jesús

Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21

31 Ā'līstān tachā'lh ixtzī' ē ixtā'timīn Jesús. Tatāyalh nac kēpūn ē māta'satīnīni'nca xla'.

32 Tachi'xcuhuī't ixtalītasti'li'nī't ē tahuanilh:

—Tayāna'lh mintzī' nac kēpūn ē mintā'timīn ē tatā'chihuīna'ncu'tunān.

33 Xla' cākelhtīlh:

—¿Ē ca'tzīyā'tit tīchu iccālaktzī'n hua'chi quintzī' ē quintā'timīn?

34 Ixcālaktzī'nkō' ixlīpō'ktuca'n tī ixtahui'lāna'lh ē ixtalītasti'li'nī't ē cāhuanilh:

—Tzamā' ū'tunu'n quintzī' ē quintā'timīn.

35 Ixlīpō'ktuca'n tī natatlahua tū lacasqui'n Dios, ū'tunu'n quintzī' ē quintā'timīn.

4

Cha'nāna'

Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8

¹ Palaj tunca Jesús tzucupālh māsu'yu na ixquilhtūn mar. Talaktakēstokli lhūhua' tachi'xcuhuī't ē ū'tza' litojōlh a'ktin nac barco. Tahuī'lh nac barco tū ixuī'lh na ixkelhni' xcān. Ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuhuī't tatachokolh na ixquilhtūn xcān. ² Lhūhua' ixcālīmāsu'yuni'mā'lh tū līca'tzīni'can. A'cxni' ixcāmāsu'yuni'mā'lh, cāhuanilh:

³ —Cakexpa'ttit. Ixuī'lh chā'tin cha'nāna' ē taxtulh nacha'n ixlīcha'nat. ⁴ A'cxni' ixmakahuanīmā'lh līcha'nat, makapitzīn tayujli nac tej. Tamilh spūnī'n ē tasacua'lh. ⁵ Ā'makapitzīn tayujli nac cā'chihuixni' jā jā pūlhmā'n ti'ya't. Palaj pu'nli huā'mā' līcha'nat ixpālacata jā pūlhmā'n ti'ya't. ⁶ A'cxni' chi'chini'lh, scācli xapa'lhma' ixpālacata jāla tā'cnūlh ixtankēxē'k ē xnekli. ⁷ Ā'makapitzīn līcha'nat huampala tayujli nac cā'lhtucū'n ē lhtucu' tastacli ē tamā'ktzī'lh ē jā tū tahua'ca'lh. ⁸ Ā'makapitzīn līcha'nat tayujli jā tze ti'ya't ē pu'nli ē stacli ē māstā'lh ixtahua'ca't. Makapitzīn līcha'nat tamāstā'lh pu'xamacāuj ē ā'makapitzīn tamāstā'lh tu'tumpu'xam ē ā'makapitzīn tamāstā'lh a'ktin cientu.

⁹ Jesús cāhuanilh:

—Palh kexpa'tnī'ta'ntit, cuenta catlahua'tit.

Jesús māsu'yulh tū līca'tzīni'can

Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10

¹⁰ A'cxni' ixta'a'nī'ttza' lhūhua' tachi'xcuhuī't, xmān tatachokolh Jesús ē kelhacāujtu' ē ā'makapitzīn huampala. Kelhacāujtu'

takelhasqui'nīlh ixpālacata tū līca'tzīni'can. ¹¹ Jesús cāhuanilh:

—Dios cāmāsu'yunī'ta'n hui'xina'n tū tatzē'knī't ixpālacata chī nala ixlīmāpa'ksīn Dios. Ā'makapitzīn iccālītachihuīna'n xmān chī natalīca'tzīni'n. ¹² Chuntza' masqui takexmatli, jā catitaca'tzīlh ē masqui talaktzī'n, tasu'yu hua'chi jā talacahuāna'n. Ū'tza' jā catitalīlakpalīlh ixtalacapāstacni'ca'n ē jā caticāmātza'nkēna'ni'ca ixcuentaca'n.

Tū huanicu'tun tū līca'tzīni'can
Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15

¹³ Jesús cāhuanilh:

—Palh jā kexpa'tā'tit huā'mā' tū līca'tzīni'can, jā catica'tzī'tit ixlīpō'ktu ā'makapitzīn. ¹⁴ Cha'nāna' cha'nli ixtachihuīn Dios. ¹⁵ A'ntza' jā yujli līcha'nat nac tej, ū'tza' hua'chi tachi'xcuhuī't tī takexmatli ē palaj milh skāhuī'ni' ē cāmāpātza'nkēnīlh tū ixtasca'tnī't.

¹⁶ 'Nā chuntza' jā yujli līcha'nat nac cā'chihuixni', ū'tza' hua'chi tī takexmata ixtachihuīn Dios ē talakati. ¹⁷ Hua'chi līcha'nat tū jā ixka'lhī pūlh mā'n ixtankēxē'kca'n jā tāyani'lh, chuntza' xlaca'n jā makās tatāyani'. A'cxni' tapātī catūhuālh o a'cxni' cāputzastālani'can ixpālacata tū ta'a'ka'i'lh, jātza' talakati ē tamakxteku'tun ixtachihuīn Dios.

¹⁸ 'Jā yujli līcha'nat nac cā'lhtucū'n, ū'tza' hua'chi xlaca'n tī takexmata tachihuīn ē sca'ta. ¹⁹ Masqui tasca'tli, talacapāstaca chī natalīhuā'yan ē chī lacricujnu' natalīhuan. Nā talacasqui'n lhūhua' catūhuālh. Ixlīpō'ktu huā'mā' cāmāmakchuyī ē jā cāmāxteka natalacapāstaca tū takexmatli. Jātza'

tatasu'yu palh ta'a'ka'ī'. Chuntza' tzamā' hua'chi lhtucu' tū tamā'ktzī'lh līcha'nat.

²⁰ 'Jā yujli līcha'nat nac tze ti'ya't, ū'tza' hua'chi xlaca'n tī takexmata tachihuīn ē tasca'ta ē tzej tatasu'yu palh ta'a'ka'ī'. Ixlīpō'ktuca'n taka'lhī tū natalīmakapāxuī Dios. Xlaca'n hua'chi līcha'nat tū mās'tā'lh pu'xamacāuj ē makapitzīn ā'chulā' taca'tzī tamakapāxuī Dios. Xlaca'n hua'chi līcha'nat tū mās'tā'lh tu'tumpu'xam o a'ktin cientu ixtahua'ca't.

Chī lītaxtu hua'chi pūcās

Lc. 8:16-18

²¹ Jesús cāhuanilh:

—Jā tī chā'tin līmin pūcās ē nalīmakchahua catūhuālh o nahui'lī na ixtampīn tama'. Hui'līcan a'ktin nac mesa o a'ktin nac cajón. ²² Pō'ktu tū tatzē'knī't chuhua'j, pō'ktu namāsu'yukō'can. Tū tatzē'knī'tcus, ū'tza' naca'tzīkō'can. ²³ Palh kexpa'tnī'ta'ntit, cuenta catlahua'tit.

²⁴ Chuntza' cāhuanilh Jesús:

—Cuenta catlahua'tit tū kexpa'tā'tit. Palh nalīhui'lī'yā'tit nasca'tā'tit, Dios nacāmaktāyayān ē ā'chulā' nasca'tā'tit. ²⁵ Tī cuenta tlahua ixtachihuīn Dios, ā'chulā' nasca'ta. Tī jā cuenta tlahua, napātza'nkākō' tū kexmatnī't.

Chī lītaxtu hua'chi līcha'nat ē chī līstaca

²⁶ Jesús huanli:

—Chī Dios māpa'ksīni'nkō', ū'tza' hua'chi a'cxni' chā'tin chi'xcu' nacha'n līcha'nat nac ti'ya't. ²⁷ Xla' nalhtata tzi'sa ē natā'kaquī' tzi'saj. Līcha'nat napu'n ē nastaca ē xla' jā ca'tzī chī līpu'nli ē chī līstaci. ²⁸ Ti'ya't ixlīmān makapu'nli; pūla tasu'yu xapa'lhma' ē palaj tunca xaxihuī't ē ā'līstān

tza'ktza'n. ²⁹ A'cxni' scāclitza' ē cuxi'tza' nahuan, palaj tunca ī'can ixpālacata chilhtza' quilhtamacuj tū napū'ī'can.

Chī lītaxtu hua'chi xalīcha'nat mostaza

Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19

³⁰ Jesús huanli:

—¿Chī huan ixlīmāpa'ksīn Dios? ¿Chī nalīmāsu'yuyāuj chī natalhūhua'n xlaca'n tū Dios cāmāpa'ksī? ³¹ Natalhūhua'n hua'chi a'ktin xalīcha'nat tū huanican mostaza. Huā'mā' xalīcha'nat ā'chulā' xamactzina'j ē jā ixlipō'ktuca'n ā'makapitzīn līcha'nat tū cha'ncan. ³² A'cxni' cha'ncanī'ttza', ē nastaca, ka'tla' nahuan ē lhūhua' ixpekenī'n naka'lhī. Chuntza' spūnī'n tzē natatlahua ixmāsekca'n jā skē'knin.

Jesús māsu'yulh tū līca'tzīni'can

Mt. 13:34-35

³³ Chuntza' lhūhua' ixcālīmāsu'yuni' tū līca'tzīni'can ē līlaczucu cāmāsu'yuni'lh chuntza' chī tzē natalīscā'ta. ³⁴ Xmān tū līca'tzīni'can ixcālītā'chihuīna'n tachi'xcuhuī't. A'cxni' ixlīmānca'n xla' ē ī'scujnu'nī'n, tzej ixcālīmāsu'yuni' ixlipō'ktu.

Jesús cāmāca'cslīlh ū'ni' ē mar

Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25

³⁵ Kōtanūtza' ixuanī't tzamā' quilhtamacuj ē Jesús cāhuanilh ī'scujnu'nī'n:

—Ca'a'uj ixtuntacut nac xcān.

³⁶ Jesús ixuī'lhcus nac barco, ē chuntza' talīlē'lh nac barco ē cāmakxtekli lhūhua' tachi'xcuhuī't. A'makapitzīn barco nā tatā'a'lh ixtuntacut nac xcān. ³⁷ A'cxni' ixtatacutmā'nalh, palha' tzuculh ū'nun. Mar sno'kli barco ē ixlītatzumamā'lh xcān.

38 Jesús xtum ixmā'lh nac barco ē ī'lhtatamā'lh ē ixa'ktzi'mā'lh a'ktin ixa'ktzi'. Tamālakahuanīlh ē tahuanihl:

—Mākelhtahua'kē'ni', tā'cnūmā'nauj ē hui'x jā cuenta tlahua'ya'.

39 Jesús tā'kaquī'lh ē lacaquilhnīlh ū'ni' ē huanilh mar:

—Caca'csla'.

Ca'cslalh ū'ni' ē ca'cs tahuī'lh mar. 40 Jesús cāhuanilh ī'scujnu'nī'n:

—¿Tū ixpālacata jicua'nā'tit? Jā quilālīpāhuanāuj.

41 Tali'a'cnīlh ē talāhuanilh chā'tunu' xlaca'n:

—¿Tichūyā chi'xcu' huā'mā'? Hasta tzē cāmāpa'ksī ū'ni' ē mar ē takexmatni'.

5

Chi'xcu' xala' nac Gadara tī ixcāka'lhī jā tzeyā ū'nī'n

Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39

1 Tachā'lh xlaca'n ixtuntacut mar nac a'ktin ti'ya't jā huanican Gadara. 2 A'cxni' Jesús tacutli nac barco, palaj tunca laktalacatzuna'jīlh chā'tin chi'xcu' tī taxtulh na ixpu'nan pūtā'cnūn. Ixka'lhī jā tzeyā ū'ni'. 3 Xla' ixlahuī'lh nac lhu'cu' jā ixcāmā'cnūcanī't nīnī'n. Jā tī chā'tin tzē ixchī' ē masqui ixlīchī'can cadenas. 4 Maklhūhua' ixtūpixchī'canī't ē ixmacatūpixchī'canī't līcā'n ē cadenas ē xla' lacpu'xli cadenas ē lacstīn tlahualh līcā'n ē jā tī chā'tin tzē ī'skāhuī'. 5 Cā'tzī'sni' ē cā'cuhuīni' jā ixuī'lh lhu'cu' ē na ixlacapūn sipej pō'ktu quilhtamacuj ixta'satā'kchoko ē ixlītākāhuī'can chihuix. 6 Makatcus ixmimā'cha' Jesús a'cxni' chi'xcu' laktzī'lh ē laktu'jnulh ē lakachi'xcuhuī'lh. 7 Tā'chihuīna'nli palha' ē huanli:

—¿Tū ixpālacata ta'na' hui'x jā icuī'lh, Jesús? Hui'x ī'Ska'ta' Dios xaka'tla'. ¿Ē mimaca'tzi tū ictlahuamā'lh? Icsqui'ni'yān jā naquintimakapātīnīna'.

⁸ Chuntza' ī'squi'ni'mā'ca Jesús ixpālacata xla' ixuaninī't jā tzeyā ū'ni':

—Cataxtuni' tzamā' chi'xcu'.

⁹ Jesús kelhasqui'nīlh:

—¿Chī huanica'na'?

Xla' kelhtīlh:

—Quihuanican Legión ixpālacata quina'n lhūhua'.

¹⁰ Ixtasqui'ni'mā'nalh Jesús jā cacāmacā'lh makat. ¹¹ Lhūhua' pa'xnī'n ixtahuā'yamā'nalh lacatzuna'j a'ntza' na ixlacapūn sipej. ¹² Jā tzeyā ū'nī'n tasqui'ni'lh Jesús:

—Caquilāmacamini'uj lhūhua' pa'xnī'n ē tzē na'ictanūpalayāuj na ixpūlacni'ca'n tzamā' pa'xnī'n.

¹³ Palaj tunca cāmakxtekli natatanū. Jā tzeyā ū'nī'n tataxtuni'kō'lh chi'xcu' ē tapūlactojōlh ixpūlacni'ca'n pa'xnī'n. Xlaca'n tatu'jnulh ta'a'lh lacatampān ē tatojōcha' nac xcān ē tajicsua'kō'lh. Chī a'ktu' mil pa'xnī'n ixtahuanī't.

¹⁴ Chi'xcu'huī'n tī ixtamaktaka'lh mā'nalh pa'xnī'n ē tatzā'lalh ē tamāca'tzīnīnī'lh nac cā'lacchicni' ē ixquilhtūn cā'lacchicni'. ¹⁵ A'cxni' ā'makapitzīn tachā'lh jā ixuī'lh Jesús, xlaca'n talaktzī'lh chi'xcu' tī jātza' ixcāka'lhī jā tzeyā ū'nī'n. Xla' ca'cs ixuī'lh ē ixmālhekē'canī'ttza'. Xlaca'n tajicua'nli. ¹⁶ Tī ixtalaktzī'nī't tahuanilh tū ixa'kspulanī't chi'xcu' tī ixcāka'lhīnī't jā tzeyā ū'nī'n ē nā tū ixcā'a'kspulanī't pa'xnī'n. ¹⁷ Palaj tunca tatzuculh tasqui'ni' Jesús nataxtu a'ntza'.

18 A'cxni' Jesús ixtojōmā'lh nac barco, milh chī'xcu' tī ixcāka'lhīnī't jā tzeya ū'nī'n ē squi'ni'lh camakxtekli natā'a'n. 19 Jesús jā makxtekli natā'a'n ē huanilh:

—Cataspi'tti na minchic ē nacāhua'ni'kō'ya' mintalakapasni' ē minamigos lhūhua' tū Māpa'ksīni' tlahuani'nī'ta'n ē chī lakalhu'manī'ta'n hui'x.

20 Chi'xcu' a'lh ē calhāxcuhuālh jā huanican Decápolis xla' tzuculh līchihuīna'n tū Jesús tlahuani'lh. Ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuhuī't talī'a'cnīlh.

Ixtzu'majāt Jairo ē puscāt tī xa'malh ixlu'xu' Jesús

Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56

21 A'cxni' Jesús pūtacutpālh barco ixtuntacut nac xcān, talaktakēstokli lhūhua' tachi'xcuhuī't jā xla' ixuī'lh lacatzuna'j nac mar. 22 Milh chā'tin xapuxcu' ixtemploca'n israelitas ē ixtacuhuīni' Jairo. A'cxni' laktzī'lh Jesús, tatzokostani'lh. 23 Squi'ni'lh ē huanilh:

—Quintzu'majāt nīmā'lh'tza'. Cata't ē namacaxa'ma'ya'. Natzeyan ē nalatahui'lapala.

24 Jesús tā'a'lh. Ixtastālani' lhūhua' tachi'xcuhuī't ē ixtalālacxquititēlha. 25 Na ixpu'nanca'n ixa'mā'lh chā'tin puscāt tī ixta'jatatla. Ixka'lhītza' a'kcāujtu' cā'ta jāla ixcāsni' ixka'lhni'. 26 Lhūhua' doctornu' ixtamakapātīnīnī't ē ixmakasputkō'nī'ttza' ixtumīn ē jā tū tū ixmacuani'. Ā'chulā' ixlamā'. 27 Ixkexmatnī't chī ixtlahua Jesús ē laktalacatzuna'jīlh na ixchakēn na ixpu'nanca'n lhūhua' tachi'xcuhuī't ē xa'malh ixlu'xu'. 28 Chuntza' tlahualh ixpālacata puhuanli: “Xmān

ca'icxa'malh ixlu'xu' ē na'ictzeyan.” ²⁹ Chuntza' palaj tunca tzeyanli. Makca'tzīlh na ixmacni' ixtzeyani'ttza' ixta'jatat. ³⁰ Palaj tunca Jesús u'cxca'tzīlh chī ixlīmātzeyīnī't ixlītlī'hui'qui. Cālaktalakspi'tli tachi'xcuhuī't ē cāhuanilh:

—¿Tīchu xa'malh quilu'xu'?

³¹ Tahuanilh ī'scujnu'nī'n:

—Laktzī'na' chī lhūhua' tachi'xcuhuī't talālacxquitiyān. Ē hui'x kelhasqui'nīni'na': “¿Tīchu quixa'malh?”

³² Xla' calhāxcuhuālh ixlacaputzamā'lh nalak-tzī'n tī'xa'manī't. ³³ Puscāt ixca'tzī tū ixa'kspulanī't ē chī ixtzeyani'ttza' ē xla' ixjicua'n. Īxpipitēlha laka'lh ē tatzokostani'lh Jesús ē huanikō'lh. ³⁴ Xla' huanilh:

—Quintzu'ma'jāt, tzeyanī'ta' ixpālacata a'ka'ī'nī'ta'. Līpāxuhua capit. Tzeyanī'ta' minta'jatat.

³⁵ Ixchihuīna'mā'lhcus Jesús a'cxni' tamilh makapitzīn xalanī'n na ixchic Jairo. Tahuanilh Jairo:

—Mintzu'ma'jāt nīlhtza'. ¿Tū ixpālacata māmakchu'yī'ya'cus Mākelhtahua'kē'ni'?

³⁶ Jesús jā cuenta cātlahuani'lh tū ixtahuan. Huanilh xapuxcu' xala' nac templo:

—Jā cajicua'nti, xmān ca'a'ka'ī'.

³⁷ Jesús jā makxtekli jā tī chā'tin nastālani', xmān Pedro ē Jacobo ē Juan ixtā'tin Jacobo. ³⁸ Ta'a'lh na ixchic xapuxcu' ixtemploca'n israelitas. A'cxni' tachā'lh, Jesús laktzī'lh lhūhua' tachi'xcuhuī't. Ix-tacalhuamā'nalh ē ixtata'samā'nalh. ³⁹ Jesús a'cxni' tanūlh, cāhuanilh:

—¿Tū ixpālacata ta'sayā'tit ē calhua'nā'tit? Tzu'ma'jāt jā nīnī't, xmān lhtatamā'lh.

⁴⁰ Xmān talilītzī'nli. A'cxni' Jesús cāmāxtukō'lh ixlīpō'ktuca'n, cālē'lh ixtāta' tzu'ma'jāt ē ixtzī' ē tī ixtatā'minī't. Tatanūlh jā ixmā'lh tzu'ma'jāt.

⁴¹ Macachi'palh tzu'ma'jāt ē huanilh:

—Talita cumi. (Huā'mā' tachihuīn huanicu'tun: Tzu'ma'jāt, icuaniyān catā'kaqui'.)

⁴² Palaj tunca tā'kaquī'lh tzu'ma'jāt ē xla' ixlatlā'huan. Xla' ixka'lhī a'kcāujtu' cā'ta. Tachi'xcuhuī't talī'a'cnīlh ē tajicua'nli. ⁴³ Jesús māpa'ksīlh jā tī chā'tin ixtamāca'tzīnīlh ē cāhuanilh:

—Camāhuī'tit tzu'ma'jāt.

6

Jesús taspī'tli nac Nazaret

Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30

¹ Jesús taxtulh a'ntza' ē taspī'tli na ixcā'lacchicni' jā ī'stacnī't ē tastālani'lh ī'scujnu'nī'n. ² A'cxni' chilh quilhtamacuj tū pūjaxcan, tanūlh na ixtemploca'n israelitas ē tzuculh māsu'yu. Lhūhua' tachi'xcuhuī't takexmatli ē talī'a'cnīlh ē tahuanli:

—¿Jāchu sca'tli huā'mā' chi'xcu' tū ca'tzī? ¿Tuchūyā talacapāstacni' maxquī'canī't? ¿Chī tzē nacālītlahua tzamā' lī'a'cnīn? ³ Ū'tza' huā'mā' xuacna' ē María ixtzī'. Nā xla' ixpuxcu'ca'n Jacobo ē José ē Judas ē Simón. Tahui'lāna'lh huā'tzā' xanastancunu' pusan.

Ū'tza' talīsītzī'lh ē talakmaka'lh Jesús. ⁴ Xla' cāhuanilh:

—Chā'tin a'kchihuīna' nalakachi'xcuhuī'can calhāxcuhuālh na'a'n. Xmān xalanī'n

na ixcā'lacchicni' ē ixtalakapasnī'n jā talakachi'xcuhuī'cu'tun.

⁵ A'ntza' na ixcā'lacchicni' Jesús jāla tlahualh lī'a'cnīn. Xmān cāxa'malh makapitzīn ta'jatatlanī'n ē cāmātzeyīlh. ⁶ Jesús lī'a'cnīlh ixpālacata jā ta'a'ka'ī'lh. Ixmāsu'yutēlha nac a'katunu' lacsti'na'j cā'lacchicni'.

*Jesús cāmacā'lh ī'scuju'nī'n nata'a'kchihuīna'n
Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6*

⁷ Jesús cātā'talacxtimīlh kelhacāujtu' ī'scuju'nī'n ē tzuculh cāmacā'n chā'tu'yūn ē cāmaxquī'lh līmāpa'ksīn natamāxtu jā tzeya ū'nī'n. ⁸ Cāhuanilh:

—Jā tū tilī'pinā'tit nac tej, nūn morralh, nūn pāntzīn, nūn tumīn na mimbolsaca'n. Xmān nalī'pinā'tit mimpāla'cca'n ē ⁹ natatūnū'yā'tit min-cacchi'ca'n. Jā tilī'pinā'tit pūtu' milu'xu'ca'n, xmān pūtin.

¹⁰ Jesús cāhuanipālh:

—Calhāxcuhuālh nac chic jā nachipinā'tit, a'ntza' natachokoyā'tit hasta a'cxni' nataxtuyā'tit nac tzamā' cā'lacchicni'. ¹¹ Palh catīxcuhuālh jā cātamānūyān na ixchic ē palh jā takexmatcu'tun tū hua'nā'tit, cataxtutit tzamā' cā'lacchicni'. A'cxni' nataxtuyā'tit, catincxtit mintujanca'n ē nayuja pokxni' na ixlacatampūn mintujanca'n. Chuntza' nalīmāsu'yu'yā'tit xlaca'n natalē'n cuenta ixpālacata jā takexmatcu'tunli. Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. A'cxni' namin quilhtamacuj a'cxni' Dios nacāputzāna'nīkō', xlaca'n natapātīni'n ixpālacata jā takexmatcu'tunli. Ā'chulā' natapātīni'n xlaca'n ē jā xalanī'n nac Sodoma ē Gomorra —cāhuanilh.

12 Ta'a'lh scu'jnu'nī'n ē ixtamāsu'yuni' tachi'xcu'huī't ixlacasqui'nca natalakpālī ixtalacapāstacni'ca'n. 13 Tamāxtulh lhūhua' jā tze'ya ū'nī'n. Ixcālīmūtlahua aceite lhūhua' ta'jatatlanī'n ē cāmātzeyīlh.

Chī nīlh Juan Mā'kpaxīni'

Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9

14 Rey Herodes kexmatli tū ixtlahuamā'lh Jesús ixpālacata lhūhua' tī ixtalīchihuīna'mā'nalh. Herodes huanli:

—Juan tī ixmā'kpaxīni'n lacastālancuana'nī't ixlacpu'na'i'tātcān nīnī'n. Ū'tza' līka'lhī lītlī'huī'qui tū lītlahua lī'a'cnīn.

15 Makapitzīn ixtahuan:

—Ū'tza' Elías tī ixa'kchihuīna' Dios xalanī'n makāstza'.

Ā'makapitzīn ixtahuampala:

—Ū'tza' a'kchihuīna' chī xalanī'n makāstza'.

16 A'cxni' huanica Herodes tū tlhualh Jesús, xla' huanli:

—Ū'tza' Juan tī icmā'a'cchu'cunīni'lh. Xla' lacastālancuana'nī't ē taxtulh na ixpu'nan nīnī'n.

17 Herodes ū'tza' ixmāpa'ksīnī't ē ixmāchi'panīni'nī't Juan ē ixmāchī'nīni'nī't nac pūlāchi'n ixpālacata Herodías tī ixpuscāt Felipe ixuanī't. Huā'mā' Felipe ixtā'tin Herodes. Herodes ixtā'tahui'la tzamā' puscāt. 18 Juan ixuaninī't Herodes:

—Jā minī'ni' chī tā'tahui'la'ya' ixpuscāt mintā'tin.

19 Ū'tza' Herodías līlah ixtā'lāquichlaktzi' Juan ē ixmaknīcu'tun. Jāla ixmaknī 20 ixpālacata Herodes ixjicua'ni' Juan. Ixca'tzī tze'ya chī'xcu' ixuanī't Juan ē līlācatejtin ixlātlā'huan. Ū'tza'

Herodes jā līmakxtekli Herodías natlahuani' Juan tū ixtlahuacu'tun. Masqui Herodes tamakchuyīlh ixpālacata tū māsu'yulh Juan, ixkexmatcu'tun. ²¹ Milh a'ktin quilhtamacuj a'cxni' Herodías tzē tlhualh ixtapāxuhuān. Herodes tlhualh ixcā'tani' a'cxni' chā'lh ixcā'ta. Cā'invitarlīlh nacātā'huā'yan na ixchic xanapuxcu'nu' ē xamāpa'ksīni'nī'n ē generales tī ixtatā'scuja nac estado Galilea. ²² Ixtzu'ma'jāt Herodías tanūlh ē tīlh ē cāmaka'pāxūilh Herodes ē tī ixcātā'huā'yamā'lh. Rey Herodes huanilh tzu'ma'jāt:

—Caquisqui'ni' tū lacasqui'na' ē quit na'icmaxqui'yān.

²³ Lacatejtin huanilh:

—Ixlīcāna' tū icuanin. Na'icmaxqui'yān tū naquisqui'ni'ya' masqui i'tāt jā quit icmāpa'ksī.

²⁴ Tzu'ma'jāt taxtulh ē kelhasqui'nīlh ixtzī':

—¿Tū na'icsqui'ni'?

Xla' huanilh:

—Nasqui'na' ixa'kxāk Juan Mā'kpaxīni'.

²⁵ Tzu'ma'jāt palaj tunca tanūlh jā ixuī'lh rey ē huanli:

—Iclacasqui'n ixa'kxāk Juan Mā'kpaxīni'. Chuhua'j palaj tunca naquimaxqui'ya' a'ktin nac pulātu.

²⁶ Ū'tza' līlīpuhuanli rey Herodes ixpālacata tū ixmālacnūni'nī't tzu'ma'jāt. Masqui līlīpuhuanli, jātza' la lakpalīlh ixtachihuīn ixpālacata ixtake'xmatnī'ttza' tī ixcā'invitarlīcanī't. ²⁷ Palaj tunca rey māpa'ksīlh chā'tin mayūlh nalīmin ixa'kxāk Juan. Xla' a'lh nac pūlāchī'n ē a'cchu'culh. ²⁸ Līminca

ixa'kxāk a'ktin nac pulātu ē maxquī'ca tzu'ma'jāt. Tzu'ma'jāt maxquī'lh ixtzī'.

²⁹ A'cxni' cāmāca'tzīnīca ī'scujnu'nī'n Juan, xlaça'n tamih ē tasci ixmacni' ē tamā'cnūlh nac a'ktin pūtā'cnūn.

Jesús cāmāhuī'lh a'kquitzis mil chi'xcuhuī'n
Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14

³⁰ A'cxni' apóstoles talaktaspi'tli Jesús, tahuanikō'lh pō'ktu tū ixtatlahuanī't ē tū ixtamāsu'yunī't. ³¹ Jesús cāhuanilh:

—Cata'ntit xmān hui'xina'n ē caquilātā'miuj jā nūn chā'tin lahuī'lh ē najaxāuj macstī'na'j.

Lhūhua' tachi'xcuhuī't ixtaquīlakla Jesús ē chuntza' ī'scujnu'nī'n jāla ixtahuā'yan. ³² Tatojōlh a'ktin nac barco xmān xlaça'n ē ixta'a'mā'nalh jā jā tī ixa'nancan. ³³ Lhūhua' tachi'xcuhuī't talaktzī'lh a'cxni' ixta'a'mā'nalh ē talakapasli. Xalanī'n ā'lacatunu' cā'lacchicni' catujan tatu'jnulh a'ntza' ē tachā'lh pūla. ³⁴ A'cxni' Jesús taxtulh nac barco, cālaktzī'lh lhūhua' tachi'xcuhuī't ē cālakalhu'manli ixpālacata tatasu'yulh hua'chi purecu' tū jā taka'lhī tī nacāmaktaka'lha. Tzuculh cāmāsu'yunī' lhūhua' catūhuālh. ³⁵ A'cxni' ī'smalanka'namā'lhntza', scujnu'nī'n talakmilh Jesús ē tahuanilh:

—Kōtanūtza' ē huā'tzā' jā nac cā'lacchicni'. ³⁶ Cacāmacapi tachi'xcuhuī't nata'a'n natatamāhua ixlīhua'ca'n calhāhuālh jā yākō'lh chic ixpālacata jā taka'lhī tū natahua'.

³⁷ Jesús cākelhtīlh:

—Hui'xina'n cacāmāhuī'tit.
Tahuanilh:

—Lhūhua' tachi'xcuhuī't. Ixlicasqui'nca makās namakscujcan ē chuntza' tzē nalītamāhuacan pāntzīn tū na'iccāmāhuī'yāuj xlaca'n.

³⁸ Jesús cāhuanilh:

—¿Chī maclā't pāntzīn ka'lhī'yā'tit? Caquīlaktzī'ntit.

Taquīlaktzī'lh ē a'cxni' taca'tzīlh, tahuanilh:

—Macquitzis pāntzīn ē tantu' squī'ti'.

³⁹ Xla' cāmāpa'ksīlh ī'scujnu'nī'n:

—Cacāmāpitzitit ē xtum catatahuī'lh pūlacatunu' nac cā'seketni'.

⁴⁰ Ixui'lh pūlacatunu' jā tatahuī'lh a'ktin cientu.

Nā ixui'lh ā'makapitzīn pūlacatunu' jā tatahuī'lh tu'pu'xamacāuj. ⁴¹ Jesús cātayalh macquitzis

pāntzīn ē tantu' squī'ti' ē talacayāhualh nac a'kapūn ē maxquī'lh tapāxcatca'tzīn Dios. Cāche'keni'lh pāntzīn ē cāmaxquī'lh ī'scujnu'nī'n. Xlaca'n

tamāpitzilh na ixpu'nanca'n tachi'xcuhuī't. Nā cāmāpitzini'lh tantu' squī'ti' ixlīpō'ktuca'n.

⁴² Taha'lh ixlīpō'ktuca'n ē taka'sli. ⁴³ A'cxni' tahuā'yankō'lh, scujnu'nī'n tasacli xalacpītzun pāntzīn ē squī'ti'. Lītatzumalh pācāujtu' chā'xta tū quītāxtūni'lh. ⁴⁴ Tī tahuā'yalh a'kquitzis mil chī'xcuhuī'n ixtahuanī't.

Jesús kelhtlā'huanli xcān

Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21

⁴⁵ Palaj tunca Jesús cāhuanilh ī'scujnu'nī'n:

—Catojō'tit nac barco ē capūla'tit ixtuntacut nac mar nac Betsaida līhuan quit na'iccāmacā'n tachi'xcuhuī't.

⁴⁶ A'cxni' ixcāmacā'nkō'nī'ttza', xla' tā'cxtunu'lh nac sipej na'orarlī. ⁴⁷ A'cxni' tā'cnūlh

chī'chini', Jesús ixlīmān ixui'lh nac ti'ya't līhuan

ī'scujnu'nī'n ixta'a'mā'nalh nac barco ixpu'nan mar. ⁴⁸ Jesús laktzī'lh chī jāla ixa'n barco ixpālacata ixū'numā'lh. A'cxni' ī'xkakamā'lhtza', Jesús cālakmilh. Ixkelhtlā'huantēlha xcān ē ixcālaktalacatzuna'jīlh. ⁴⁹⁻⁵⁰ Xlaca'n talaktzī'lh ē tajicua'nli ē tata'salh. Ixlīpō'ktuca'n talaktzī'lh catīhuālh ixkelhtlā'huantēlha xcān ē tapuhuanli ixtalakachuyamā'nalh ē ū'tza' talījicua'nli. Palaj tunca Jesús cātā'chihuīna'nli xlaca'n ē cāhuanilh:

—Catahuixcānī'tit ē jā cajicua'ntit. Quit tī icmimā'lh.

⁵¹ Tojōlh nac barco jā ixtahui'lāna'lh xlaca'n ē ca'cslalh ū'ni'. Xlaca'n talī'a'cnīlh. ⁵² Masqui ixtalaktzī'nī't chī Jesús mālhuuīlh pāntzīn, jā ixta'a'ka'ī'ni'lh ixlītlī'hui'qui Jesús.

*Jesús cāmātzeyīlh ta'jatatlanī'n nac cā'lacchicni'
Genesaret*

Mt. 14:34-36

⁵³ A'cxni' Jesús ē ī'scujnu'nī'n ta'a'lh ixtuntacut nac xcān, ē tachā'lh nac ti'ya't jā huanican Genesaret ē tachī'jūlh ixbarcoca'n. ⁵⁴ A'cxni' tataxtulh nac barco, tachi'xcuhuī't talakapasli Jesús. ⁵⁵ Palaj ta'a'lh calhāxcuhuālh ē tzucuca cālīmincan ta'jatatlanī'n nac talajni'. Cālē'nca jā ixuī'lh Jesús. ⁵⁶ Calhāxcuhuālh Jesús tanūlh nac lacsti'na'j cā'lacchicni' ē nac xaka'tla' cā'lacchicni' ē masqui nac ranchuj, ixcāmāpī'can ta'jatatlanī'n nac talajni' ē ī'squi'ni'can xmān cacāmakxtekli nataxa'ma ixtampān ixlu'xu'. Ixlīpō'ktuca'n tī taxa'malh ixlu'xu' tatzeyankō'lh.

7

Tū cālactlahua chi'xcuhū'n
Mt. 15:1-20

¹ Talaktalacatzuna'jilh Jesús fariseos ē makapitzīn xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn xalanī'n nac Jerusalén tī ixtalakminī't Jesús.
² Ixtalaktzī'nī't makapitzīn ī'scujnu'nī'n Jesús tī ixtahuā'yamā'nalh ē jā pūla ixtamakacha'ka'nī't.
³ Jā chuntza' ixtatlahua fariseos ē ixlīpō'ktuca'n ā'makapitzīn israelitas. Palh xlaca'n jā pūla ixtamakacha'ka'n chuntza' chī ixlacasqui'nca, jā ixtahuā'yan ixpālacata ixtalakachi'xcuhū' ixtahui'latca'n ī'xū'nāpapca'n. ⁴ A'cxni' ixtaquītaspi'ta nac lītamāuj, jā ixtahuā'yan palh jā tzej ixtamakacha'ka'n pūla. Ixtamākentaxtū lhūhua' ixtahui'latca'n ī'xū'nāpapca'n hua'chi chī talīpūche'kē' vasos ē tla'ma'nc ē tamacatzucun līcā'n ē ixpūtama'ca'n. ⁵ Takelhasqui'nīlh Jesús fariseos ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn:

—¿Tū ixpālacata miscujnu'nī'n jā tamākentaxtū tū quīxū'nāpapca'n quīncātamāsu'yuni'n? Tahuā'yan ē jā pūla tamakacha'ka'n chī ixlacasqui'nca.

⁶ Jesús cākelhtīlh:

—Hui'xina'n tlahua'yā'tit a'ktu' milacanca'n. Mimpālacataca'n lītzo'kli profeta Isaías jā tatzokni': Tzamā' tachi'xcuhū't xmān tahuan quinta-lakachi'xcuhū'.

Jā talacapāstaca tū iccālīmāpa'ksīlh.

⁷ Jā tū līmacuan chī quintalaktaquilhpūta.

Tū tamāsu'yu, ū'tza' xmān ixtalacapāstacni'ca'n chi'xcuhū'n.
 Chuntza' tzo'kli Isaías.

⁸ Jesús cāhuanipālh:

—Hui'xina'n mākēnū'yā'tit ixlīmāpa'ksīn Dios ē mākentaxtūyā'tit ixtahui'latca'n mixū'nāpapca'n. Hui'xina'n pūche'kē'yā'tit tla'ma'nc ē vasos chī ixlacasqui'nca ē tlahua'yā'tit lhūhua' ā'makapitzīn tahui'lat.

⁹ Nā cāhuanilh:

—Puhua'nā'tit tze chī mākēnū'yā'tit ixlīmāpa'ksīn Dios ē mākentaxtūyā'tit mintahui'latca'n. ¹⁰ A'ntza' jā tzo'kli Moisés, chuntza' huanli:

Cacālakachi'xcuhuī' mintāta' ē mintzī'.

Moisés nā huanli:

Camāmaknīnīnca tū cachīhuālh huani ixtāta' o ixtzī'.

¹¹ Hui'xina'n xtum hua'nā'tit. Māsu'yu'yā'tit palh chā'tin chi'xcu' tzē nahuani ixtāta' o ixtzī': “Jāla icmaktāyayān ixpālacata ixlīpō'ktu tū icka'lhī, ū'tza' Corbán.” (Huā'mā' tachihuīn huanicu'tun: icmālacnūni'nī'ttza' Dios.) ¹² Chuntza' jā makxtekā'tit nacāmaktāya ixtāta' ē ixtzī'.

¹³ Hui'xina'n mākēnū'yā'tit ixlīmāpa'ksīn Dios ixpālacata māsu'yu'yā'tit ixlacasqui'nca namākentaxtūcan ixtahui'latca'n mixū'nāpapca'n. Lhūhua' tū tlahua'yā'tit hua'chi tzamā' —huanli Jesús.

¹⁴ Jesús cāmāta'satīnīni'lh tachi'xcuhuī't ē cāhuanilh:

—Caquilākexmatni'uj milīpō'ktuca'n ē caca'tzītit.

¹⁵ Jā tū a'nan tū naquilhtanū chi'xcu' hua'chi lihua' ē chuntza' nalika'lhī ixcuenta. Tū naquilhtaxtu chā'tin chi'xcu' tū jā tze tachihuīn, ū'tza' nalika'lhī ixcuenta. ¹⁶ Cuenta catlahua'tit tū kexpa'tā'tit —huanli Jesús.

¹⁷ A'cxni' Jesús ixtanūnī't nac chic, jātza' ixa'nan lhūhua' tachi'xcuhuī't. Ī'scujnu'nī'n

takelhasqui'nīlh tūchu ixuanicu'tun tū
līca'tzīni'can. ¹⁸ Jesús cāhuanilh:

—Nā hui'xina'n ¿ē jā kexpa'tā'tit? Ca'tzīyā'tit
catūxcuhuālh tū naquilhtanū chā'tin chi'xcu', ū'tza'
jā catilactlahualh. ¹⁹ Ū'tza' xmān tajō na ixpān ē
chuntza' taxtu. Jā catitanūlh na ixtalacapāstacni'.

Chuntza' līmāsu'yulh pō'ktu tze tū hua'yāuj.
²⁰ Jesús chihuīna'mpālh:

—Tū quilhtaxtu chā'tin chi'xcu', ū'tza'
nalactlahua. ²¹ Palh jā tze ixtalacapāstacni'
chā'tin chi'xcu', xla' napuhuan tū jā tze. Ū'tza'
nalīka'lhīcu'tun ixtā'lāpāxquī'n ē nalītlahua
tū jā tze ē nalīmāknīni'n. ²² Naka'lhāna'n ē
naka'lhīcu'tun tū ixla' ā'chā'tin ē natlahua tū jā
tze. Natampī'lhīni'n ē na'a'kskāhuī'nin ē natlahua
tū jā tze ē nalakca'tzāna'n ē na'a'ksa'nini'n ē ka'tla'
namakca'tzī ē jā tze ixtalacapāstacni' naka'lhī.
²³ Pō'ktu tzamā' tū jā tze ē tamātlahuī jā tze chā'tin
chi'xcu'. Nā tzamā' tataxtu na ixpūlacni' chā'tin
chi'xcu' ixpālacata jā tze ixtalacapāstacni' —huanli
Jesús.

Puscāt xamini' a'ka'ī'ni'lh Jesús

Mt. 15:21-28

²⁴ A'cxni' Jesús huankō'lh, xla' taxtulh ē a'lh
ā'lacatin jā tahui'lāna'lh a'ktu' cā'lacchicni' tū
huanican Tiro ē Sidón. Tanūlh a'ktin nac chic.
Masqui ixlacasqui'n jā tī chā'tin ixca'tzīlh ixuī'lh
a'ntza', jāla tatzē'kli. ²⁵ Palaj tunca milh chā'tin
puscāt. Ixtzu'ma'jāt puscāt ixka'lhī jā tzeya
ū'ni'. Māca'tzīnīca a'cxni' chilh Jesús ē lakmilh
ē tatzokostani'lh. ²⁶ Puscāt jā israelita ixuanī't;
xla' sirofenicia ixuanī't. Ī'squi'ni' talakalhu'mān

camāxtuni'lh ixtzu'ma'jāt jā tzeyā ū'ni'. ²⁷ Jesús huanilh:

—Pūla cataka'sli lacstīn. Jā minī'ni' maktīcan ixpāntzīnca'n lacstīn ē nacāmaxquī'can chichī'n.

²⁸ Puscāt kelhtīlh:

—Ixlicāna', Māpa'ksīni'. Masqui icca'tzītza', chichī'n tzē tasacua' tū tamakā'n lacstīn na ixtampīn mesa.

²⁹ Palaj tunca Jesús huanilh:

—Tze chī hua'na'. Tzētza' napina' na minchic. Jā tzeyā ū'ni' taxtuni'nī'ttza' mintzu'ma'jāt.

³⁰ Puscāt a'lh na ixchic. Ixtzu'ma'jāt ixmā'lh nac tama' ē ixtasu'yu ixtaxtuni'nī'ttza' jā tzeyā ū'ni'.

Jesús mātzeyīlh chi'xcu' tī jāla ixa'kahuāna'n ē jāla ixchihuīna'n

³¹ Jesús taxtulh nac cā'lacchicni' tū huanican Tiro ē tētaxtulh nac Sidón ē jā ixmāpa'ksī Decápolis. Taspī'tli nac mar tū huanican Galilea. ³² Līmini'ca chā'tin chi'xcu' tī jā ixa'kahuāna'n ē kō'ko' ixuanī't. Squi'ni'ca caxa'malh. ³³ Jesús lē'lh chi'xcu' lacapunchuna'j jā jā ixtatakēstoka tachi'xcuhuī't ē mānūni'lh ixmakaspulh na ixa'ka'xko'lh. Chojmanīlh ixmacan ē nā xa'malh na ī'sī'makā't chi'xcu'. ³⁴ Jesús talacayāhualh nac a'kapūn. Jaxapānīlh ē huanli:

—¡Efata! (Huā'mā' tachihuīn huanicu'tun: ¡Catalaquī'lh!)

³⁵ Palaj tunca tatzeyalh ixa'ka'chakān chi'xcu' ē kexmatli. Tzeyanli ī'sī'makā't ē tzētza' ixchihuīna'n.

³⁶ Jesús lacatejtin cāhuanilh tachi'xcuhuī't:

—Jā tī chā'tin tihua'ni'yā'tit.

Jā takexmatni'lh, ē ā'chulā' tamāca'tzīnīni'lh.

³⁷ Xlaca'n tī cāmāca'tzīnīca ixtalī'a'cnī ē tahuanli:

—Pō'ktu tū tlahuanī't, pō'ktu tze. Ū'tza' cāmā'a'kahuanī tī a'katāp ē cāmāchihuīnī tī kō'ko'.

8

Jesús cāmāhuī'lh a'ktā'ti' mil tachi'xcuhuī't

Mt. 15:32-39

¹ Tzamā' quilhtamacuj ixtatakēstoknī't tachi'xcuhuī't ē jā tū ixa'nān tū natahua'. Jesús cāta'sani'lh ī'scujnu'nī'n ē cāhuanilh:

² —Iccālakahu'man tachi'xcuhuī't. Tu'tuma'jtza' quintatā'lahui'lāna'lh huā'tzā' ē jātza' taka'lhī tū tahua'. ³ Palh xa'iccāmacā'lh na ixchicca'n ē jā tahuā'yani't, ixtaxlajua'nalh nac tej ē jā ixtatāyani'lh. Makapitzīn xlaca'n taminī'ta'ncha' makat.

⁴ ī'scujnu'nī'n takelhtīlh:

—¿Chī nacālīmāhuī'yāuj tachi'xcuhuī't huā'tzā' jā jā tī huī'lh?

⁵ Xla' cākelhasqui'nīlh:

—¿Chī maclā't pāntzīn ka'lhī'yā'tit?

Xlaca'n takelhtīlh:

—Mactojon.

⁶ Palaj tunca Jesús māpa'ksīlh catatahui'lalh tachi'xcuhuī't nac ti'ya't. Cātayalh mactojon pāntzīn ē maxquī'lh tapāxcatca'tzīn Dios. Cāmāpitzini'lh ē cāmaxquī'lh ī'scujnu'nī'n natamāpitzī tachi'xcuhuī't. Chuntza' tatlauhualh.

⁷ Nā ixtaka'lhī makapitzīn xalacstīn squī'ti' ē Jesús maxquī'lh tapāxcatca'tzīn Dios ixpālacata squī'ti'. Cāhuanilh ī'scujnu'nī'n:

—Cacāmāpitzini'tit.

⁸ Ixlīpō'ktuca'n tahuā'yalh ē talīka'sli. Tamākēstokli xalacpītzun tū quītāxtūlh ē

tamātzumalh pātojon chā'xta. ⁹ Tī tahuā'yalh hua'chi a'ktā'ti' mil ixtahuanī't. Jesús cāmacā'lh tachi'xcuui't na ixchicca'n. ¹⁰ Palaj tunca xla' ē ī'scujnu'nī'n tatojōlh nac barco ē tachā'lh jā ixmāpa'ksī cā'lacchicni' Dalmanuta.

Fariseos tasqui'ni'lh Jesús catlahualh a'ktin lī'a'cnīn

Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56

¹¹ Fariseos talakmilh ē tatzuculh tatā'lāhuani Jesús. Tasqui'nli a'ktin lī'a'cnīn tū nalītasu'yu xla' xala' nac a'kapūn. Tasqui'nli ixpālacata xmān ixtalīlaktzī'ncu'tun. ¹² Jesús cājiclhuanini'lh ē huanli:

—¿Tū ixpālacata tachi'xcuui't tasqui'n lī'a'cnīn? Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. Hui'xina'n tī hui'lāna'ntit chuhua'j jā caticātamāsu'yuni'n lī'a'cnīn.

¹³ Cāmakxtekli ē tojōpālh nac barco ē a'lh ixtunta-cut nac xcān.

Camaktaka'lhtit tū tahuan fariseos

Mt. 16:5-12

¹⁴ Xmān mactin ixuī'lh pāntzīn nac barco ixpālacata ixtapātza'nkānī't ē jā talē'lh pāntzīn.

¹⁵ Jesús cāmaxquī'lh talacapāstacni' ē cāhuanilh:

—Cuenta catlahua'tit ē camaktaka'lhtit ixlevaduraca'n fariseos ē Herodes.

¹⁶ Scujnu'nī'n talātā'chihuīna'nli ē talāhuanilh:

—Chuntza' huanli ixpālacata jā līmiuj pāntzīn.

¹⁷ Jesús ixca'tzī tū ixtalāhuanimā'nalh. Ū'tza' līca'tzīlh jā ixtakexmata xla' ixlīchihuīna'mā'lh ixtamāsu'yun fariseos. Ū'tza' cālīhuanilh ī'scujnu'nī'n:

—¿Tū ixpālacata lī'a'ktuyunā'tit pāntzīn tū jā līta'ntit? ¿Jā cuenta tlahua'yā'tit nūn kexpa'tā'tit? ¿Jā ka'lhī'yā'tit milīstacna'ca'n nalīlacapāstacna'nā'tit? ¹⁸ Ka'lhī'yā'tit

milakastapunca'n. ¿Ē jā laktzī'nā'tit? Ka'lhī'yā'tit mina'ka'xko'lhca'n. ¿Ē jā a'kahuā'na'nā'tit? ¿Ē jāla lacapāstacna'nā'tit? ¹⁹ A'cxni' iccāche'kelh macquitzis pāntzīn ē ū'tza' iccālīmāhuī'lh a'kquitzis mil chi'xcu'huī'n, ¿chī pālā't chā'xta mātsuma'tit xalacpītzun tū mākēstoktit?

Xlaca'n takelhtīl:

—Pācāujtu'.

²⁰ Xla' huanli:

—A'cxni' iccāche'kelh mactojon pāntzīn ē ū'tza' iccālīmāhuī'lh a'ktā'ti' mil, ¿chī pālā't chā'xta mātsuma'tit xalacpītzun tū mākēstoktit?

Xlaca'n takelhtīl:

—Pātojon.

²¹ Cāhuanilh:

—¿Ē jāna'j kexpa'tā'tit?

Jesús mālacahuānīlh chā'tin lakatzī'n nac cā'lacchicni' Betsaida

²² Jesús ē i'scujnu'nī'n tachā'lh nac cā'lacchicni' tū huanican Betsaida ē līmini'ca Jesús chā'tin lakatzī'n ē squi'ni'ca caxa'malh. ²³ Makachi'palh ē pekechi'palē'lh lakatzī'n na ixquilhtūn cā'lacchicni'. Chojmanīlh ixlakastapun ē xa'mani'lh na ixlakastapun ē kelhasqui'nīlh:

—¿Tū la'ktzī'na'?

²⁴ Xla' lacahuāna'nli ē huanli:

—Iccālaktzī'n chi'xcu'huī'n tī talatlā'huan. Tatasu'yu hua'chi xalaka'tla' qui'huī'.

²⁵ Palaj tunca xa'mani'pālh na ixlakastapun. Chi'xcu' lacahuāna'mpālh ē tzeyanli ē lacahuāna'nkō'lh.

²⁶ Jesús huanilh:

—Lacatzaj capit na minchic ē jā titētānū'ya' nac cā'lacchicni'. Jā tī chā'tin tihuani'ya' xalanī'n nac cā'lacchicni' chī litzeya'nti.

Pedro līmāsu'yulh Jesús ū'tza' Cristo

Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21

²⁷ Jesús ē ī'scujnu'nī'n ta'a'lh nac ā'makapitzīn cā'lacchicni' a'ntza' jā huanican Cesarea Filipino. Līhuan ixta'a'mā'nalh, xla' cākelhasqui'nīlh ī'scujnu'nī'n:

—Tachi'xcu'huī't, ¿chī tahuan quimpālacata?

²⁸ Xlaca'n takelhtīni'lh:

—Makapitzīn tahuan palh hui'x Juan Mā'kpaxīni' ē ā'makapitzīn tahuan palh hui'x Elías ē ā'makapitzīn huampala tahuan palh hui'x palhāsā' chā'tin a'kchihuīna'.

²⁹ Palaj tunca cāhuanilh:

—Ē hui'xina'n, ¿chī hua'nā'tit tīchu quit?

Pedro kelhtīni'lh:

—Hui'x Cristo tī xa'icka'lhīmā'nauj.

³⁰ Cāmāpa'ksīlh jā catitahuanilh nūn tī chā'tin palh ū'tza' Cristo tī ixka'lhīmā'ca.

Jesús māca'tzīnīni'lh chī nanī

Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27

³¹ Jesús tzuculh cāmāsu'yuni' chuntza':

—Quit Chi'xcu' xala' Tālh mā'n ē ixlacasqui'nca naquimakapātīnīncan. Xanapuxcu'nu' israelitas ē xanapuxcu'nu' pālejni' ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn, xlaca'n naquintalakmaka'n ē naquintamaknī. Ixli'a'ktu'tun quilhtamacuj na'iclacastālancuana'n.

³² Lacatejtīn huanli huā'mā' tachihuīn. Palaj tunca Pedro lē'lh lacapunchuna'j ē tzē'k huanilh jā cahualh chuntza'. ³³ Jesús cālaktalakspi'tli ē

cālaktzī'lh ī'scujnu'nī'n ē lacaquilhnīlh Pedro ē huanilh:

—Catakēnu'. Hui'x lacapāstacna'na' chuntza' chī skāhuī'ni'. Jā ka'lhī'ya' ixtalacapāstacni' Dios.

³⁴ Jesús cāta'sani'lh tachi'xcuhuī't ē ī'scujnu'nī'n ē cāhuanilh:

—Palh catīxcuhuālh quintā'tapa'ksīcu'tun quit, jātza' la catilacapāstacli xmān tū ū'tza' lacasqui'n. Calīhui'līlh natlahua quintalacasqui'nīn masqui capātīni'lh chuntza' chī quit na'icpātīni'n ē caquistālani'lh. ³⁵ Tī ta'a'kapūtaxtucu'tun tū natalipātīni'n quimpālacata, jā catitaka'lhīlh ixlataamatca'n tū jā catilakspūtlī. Tī natapātīni'n masqui natanī quimpālacata ē ixpālacata xatze tachihuīn, xlaca'n nataka'lhī ixlataamatca'n tū jā catilakspūtlī. ³⁶ Palh chā'tin chi'xcu' ixtlajakō'lh ixlīpō'ktu xala' nac cā'quilhtamacuj, jā tū līmacuan palh jā ka'lhī ixlataamat tū jā catilakspūtlī. ³⁷ Jā tū a'nan tū xla' tzē namāstā' ē chuntza' nalīka'lhī ixlataamat tū jā catilakspūtlī. ³⁸ Tachi'xcuhuī't tī tahuī'lāna'lh chuhua'j taputza ā'xtum dios. Palh catīxcuhuālh hui'xina'n nalīmāxana'nā'tit na ixlacatīnca'n tachi'xcuhuī't ē nalīmāxana'nā'tit quimpālacata ē ixpālacata tū icmāsu'yu, ū'tza' na'iclīmāxana'n a'cxni' na'icmimpala. Quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n ē na'icka'lhī ixlītlī'huī'qui quinTāta' Dios ē naquintatā'min ixāngeles tī xalactze.

9

¹ Jesús cāhuanipālh:

—Ixlicāna' tū iccāhuaniyān. Makapitzīn tī tahuī'lāna'lh huā'tzā' chuhua'j ē xlaca'n jā

catitanīlh a'cxni' jāna'j natalaktzī'n ixlīmāpa'ksīn
Dios ē chī namāpa'ksīni'nkō'.

Xkakalh Jesús

Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36

² Ixlīlakachāxan quilhtamacuj Jesús cālē'lh Pedro ē Jacobo ē Juan ē tatā'a'lh. Xmān ixkelhatā'ti'ca'n ta'a'lh nac a'ktin sipej tālhmā'n ē tatā'cxtulh. A'ntza' talakpalīlh Jesús ē xtum ixtasu'yu na ixlacatinca'n. ³ Ixlu'xu' xkakalh ē stala'nka' huanli hasta ixlīlakachi'xua'nancan. Jā tū a'nan nac cā'ti'ya'tna' tū mālākchā'nī chī ixlīstala'nka'. ⁴ Cātasu'yuni'lh Elías ē Moisés ē ixtatā'chihuīna'mā'nalh Jesús. ⁵ Pedro huanilh Jesús:

—Mākelhtahua'kē'ni', xalītze hui'lāna'uj huā'tzā'. Na'icyāhuayāuj huā'tzā' a'ktu'tun mū'xta'ka'; a'ktin mila' nahuan ē a'ktin ixla' Moisés ē a'ktin ixla' Elías.

⁶ Chuntza' huanli Pedro ixpālacata jā ixca'tzī chī nahuan ē ixkelhatu'tunca'n tajicua'nli. Ū'tza' līhuanli chuntza'. ⁷ Palaj tunca milh a'ktin poklhnu' ē cālītamacsti'li'lh. Takexmatli a'ktin tachihuīn nac poklhnu' ē huanli:

—Ū'tza' huā'mā' quiSka'ta' ē icpāxquī'. Cakexpa'ttit tū huan.

⁸ Palaj tunca talacaputzalh ē nūn chā'tin ixa'nan; xmān Jesús ixlīmān talaktzī'lh.

⁹ A'cxni' ixtayujmā'nalh nac sipej, Jesús cāmāpa'ksīlh ē cāhuanilh:

—Jā tū chā'tin tihua'ni'yā'tit tū laktzī'nī'ta'ntit. Jā catihua'ntit hasta a'cxni' Chi'xcu' xala' Tālhmā'n nalacastālancuana'n na ixlacpu'na'i'tātca'n nīnī'n.

¹⁰ Tzē'k taca'tzīlh huā'mā' tachihuīn ē ixtalākelhasqui'nīmā'nalh:

—¿Tū huanicu'tun tzamā' lacastālanacuana'n can na ixlacpu'na'i'tātca'n nīnī'n?

¹¹ Takelhasqui'nīlh Jesús:

—¿Tū ixpālacata tahuan xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn palh ixlacasqui'nca xapūla namin Elías ē ā'listān namin Cristo tī Dios lacsacnī't?

¹² Jesús cākelhtīlh:

—Ixlicāna' huā'mā'. Pūla namin Elías ē nacāxtlahuakō' ixlīpō'ktu. ¿Ē jā tatzō'kni' ixpālacata Chi'xcu' xala' Tālmā'n napātīni'n lhūhua' ē nalakmaka'n can? ¹³ Quit iccāhuaniyān milhtza' tī huanican Elías ē makapitzīn chi'xcuhui'n tatlahuani'lh chuntza' chī ixtalacasqui'n. A'kspulalh chuntza' chī tatzō'kni' ixpālacata xla'.

Jesús mātzeyīlh chā'tin ka'hua'cha tī ixka'lhī jā tzeya ū'ni'

Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43

¹⁴ A'cxni' ixkelhatā'ti'ca'n tachā'lh jā ixtahui'lāna'lh ā'makapitzīn scujnu'nī'n, talaktzī'lh chī lhūhua' tachi'xcuhui't ixtalītamacsti'li'nī't. Xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn ixtatā'lāhuanimā'nal scujnu'nī'n. ¹⁵ A'cxni' tachi'xcuhui't talaktzī'lh Jesús, talī'a'cnīlh ē palaj tunca talaktu'jnulh ē tatā'chihuīna'nli. ¹⁶ Jesús cākelhasqui'nīlh:

—¿Tū līchihuīna'mpā'na'ntit?

¹⁷ Kelhtīlh chā'tin na ixlacpu'na'i'tātca'n ē huanli:

—Mākelhtahua'kē'ni', iclīmini'n quinka'hua'cha. Ka'lhī jā tzeya ū'ni' tū makakō'ko'nī. ¹⁸ Calhāxcuhuālh chi'pa ē a'ntza' māmakahuasī nac ti'ya't ē tzucu kelhpupu ē lāxcakō' ixtatzan ē lhtuncu lakō'. Iccāsqui'ni'lhtza' miscujnu'nī'n catamāxtuni'lh. Xlaca'n jāla tamāxtuni'lh.

19 Jesús cāhuanilh:

—Hui'xina'n jā tzej a'ka'ī'yā'tit. ¿Hasta jā'cxni' na'iccātā'tahui'layān hui'xina'n ē jā nakexpa'tā'tit? ¿Hasta jā'cxni' na'iccātāyani'yān hui'xina'n chī hui'lāna'ntit? Caquilī'ta'ni' ka'hua'cha.

20 Talīmini'lh ē a'cxni' laktzī'lh Jesús, jā tzeza ū'ni' makapaxnīni'n ka'hua'cha ē a'kā'lh nac ti'ya't ē tapi'li'lh ē kelhpupulh. 21 Jesús kelhasqui'nīlh ixtāta' ka'hua'cha:

—¿Chī a'klā't cā'ta ka'lhī huā'mā' ta'jatat?

Ixtāta' kelhtīni'lh:

—Hasta ixlīska'ta tzucunī't. 22 Maklhūhua' a'cchichintapūlh nac macscut ē nac xcān. Ixmknīcu'tun. Palh tzē natlahua'ya' catūhuālh, caquilālakalhu'mauj quina'n ē caquilāmaktāyauj.

23 Jesús huanilh:

—¿Tū ixpālacata quihua'ni': “Palh tzē natlahua'ya' catūhuālh?” Palh hui'x a'ka'ī'ni'ya' Dios ē līpāhua'na' Dios, chuntza' tzē na'iclītlahuani'yān catūxcuhuālh.

24 Palaj tunca ixtāta' ka'hua'cha ta'salh ē huanli:

—Quit ica'ka'ī'. Caquimaktāya' ixpālacata quisputni'cus chī tzej na'ica'ka'ī'.

25 A'cxni' Jesús cuenta tlhualh chī ixtatu'jnun talakmilh ixtalaktakēstokmā'nal, xla' lacaquil-hnīlh jā tzeza ū'ni' ē huanilh:

—Icmāpa'ksīyān hui'x tī makā'katāpanī'ta' ē makakō'ko'nī'ta' ka'hua'cha. Icmāpa'ksīyān cataxtu xla' ē jā makstin titanūpala'ya' na ixpūlacni'.

26 Jā tzeza ū'ni' ta'salh ē makapaxnīni'lh ka'hua'cha ē taxtulh. Ka'hua'cha ixtasu'yu hua'chi

xanīn ixuanī't. Ū'tza' lhūhua' talīhualh ixpālacata ka'hua'cha:

—Nīlhtza'.

²⁷ Jesús makachi'palh ē maktāyalh ē ka'hua'cha tā'kaquī'lh.

²⁸ A'cxni' Jesús ē ī'scujnu'nī'n tatanūlh nac chic, ē ixlīmānca'n ixtahui'lāna'lh ē takelhasqui'nīlh:

—¿Tū ixpālacata quina'n jāla icmāxtuni'uj ka'hua'cha jā tzeya ū'ni'?

²⁹ Cāhuanilh:

—Jā tzeya ū'ni' hua'chi huā'mā' xmān tzē māxtucan palh natlahua'yā'tit oración ē palh nalīhui'lī'yā'tit jā nahuā'ya'nā'tit.

Jesús māca'tzīnīni'mpāl h chī nanī

Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45

³⁰ Tataxtulh a'ntza' ē ta'a'lh ē ixtalatlā'huan nac estado Galilea. Jesús jā ixlacasqui'n naca'tzīcan ixuī'lh a'ntza' ³¹ ixpālacata ixcāmāsu'yuni'mā'lh ī'scujnu'nī'n. Ixcāhuani:

—Quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n, ē naquilīmacamāstā'can na ixmacanca'n chi'xcuhuī'n. Xlaca'n naquintamaknī ē ixlī'a'ktu'tun quilhtamacuj na'iclacastālancuana'n —cāhuanilh.

³² Xlaca'n jā taca'tzīlh tū huanicu'tun ē jā ixtakelhasqui'nīcu'tun ixpālacata ixtajicua'n.

¿Tīchu ā'chulā' ixlacasqui'nca?

Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48

³³ Tachā'lh nac cā'lacchicni' jā huanican Capernaum. A'cxni' tatanūlhtza' nac chic, Jesús cākelhasqui'nīlh:

—¿Tū ixlālīquilhnīpā'nantit a'cxni' ixta'mpā'na'ntit nac tej?

³⁴ Xlaca'n taquilhca'cslalh ixpālacata līhuan ixtatlā'huamā'nalh nac tej, ixtalālīquilhñīmā'nalh ixpālacata tīchu xlaca'n ā'chulā' ixlacasqui'nca na ixlacpu'na'i'tātca'n. ³⁵ Jesús tahuī'lh ē cāta'sani'lh ixkelhacāujtu'ca'n ē cāhuanilh:

—Palh catīhuālh lacu'tun xapuxcu' hui'xina'n, calalh hua'chi ixtasācua'ca'n ā'makapitzīn ē calalh hua'chi xastancu.

³⁶ Makachi'palh chā'tin macsti'na'j ka'hua'cha ē yāhualh na ixlacpu'na'i'tātca'n. Cha'xli ē cāhuanilh:

³⁷ —Catīxcuhuālh tī quintā'tapa'ksī quit ē ū'tza' nalīpāxquī' chā'tin macsti'na'j ka'hua'cha hua'chi huā'yālh, ū'tza' lacxtim hua'chi quit quimpāxquī'. Catīxcuhuālh tī quimpāxquī' quit, nā pāxquī' tī quimacamilh ē jā xmān quit.

Tī jā quiclhlaktzī'n Jesús, ū'tza' namaktāya

Mt. 10:42, Lc. 9:49-50

³⁸ Juan huanilh:

—Mākelhtahua'kē'ni', iclaktzī'nī'tauj chā'tin chi'xcu' tī ixmāpācuhuī mintacuhuīni' ē ū'tza' ixcālīmaxtumā'lh jā tzeya ū'nī'n. Icuani'nī'tauj jātzā' catlahualh chuntza' ixpālacata xla' jā quincātā'latlā'huanān quina'n.

³⁹ Jesús huanli:

—Camaxtektit ē jā timāmakchuyiyā'tit. Jā tī chā'tin tī natlahua lī'a'cnīn a'cxni' namāpācuhuī quintacuhuīni' ē palaj tunca tzē naquilakapala. ⁴⁰ Tī jā quinquickhlaktzi'n, ū'tza' quincāmaktāyayān. ⁴¹ Ixlicāna' tū iccāhuaniyān: catīxcuhuālh tī nacātā'hua'yān xcān ixpālacata hui'xina'n tapa'ksīni'yā'tit Cristo, ū'tza' naxokonu'ni'can.

Cuenta catlahua'tit tū mātlahuīyān tū jā tze
Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2

⁴² Jesús chihuīna'mpāl̄h:

—Palh catīhuāl̄h chihuīna'makasīt̄zī' chā'tin macsti'na'j ka'hua'cha tī quina'ka'ī'ni' ē chuntza' ka'hua'cha nalītlahua tū jā tze, huā'mā' chī'xcu' jā tze. Ā'chulā' xatze ixpīxchī'hua'ca'ca a'ktin ka'tla' chihuix ē ixmojōca nac mar najicsua' ē jā ixa'kskāhuī'lh ka'hua'cha.

⁴³ 'Jā tze palh mimacan nalītlahua'yā'tit tū jā tze. Xalītze macastuntu'lu' ixuantit ē ixka'lhī'tit milatamatca'n tū jā catilaksp̄tli. Jā tze palh ka'lhī'yā'tit kentu' mimacanca'n tū lītlahua'yā'tit tū jā tze ē ū'tza' nacātalīmacā'nān hui'xina'n nac pūpātīn. A'ntza' macscut jā makstin catimixli.

⁴⁴ A'ntza' xtokonulūhua' jā maktin catihua'kō'lh xamasni' ixquinītca'n tī natapātīni'n ē jā catimixli macscut.

⁴⁵ 'Jā tze palh mintujanca'n nalītlahua'yā'tit tū jā tze. Xatze palh tantustuntu'lu' ixuantit ē ixka'lhī'tit milatamatca'n tū jā catilaksp̄tli. Jā tze palh ka'lhī'yā'tit kentu' mintujanca'n tū lītlahua'yā'tit tū jā tze ē ū'tza' nacātalīmacā'nān hui'xina'n nac pūpātīn. ⁴⁶ A'ntza' xtokonulūhua' jā maktin catihua'kō'lh xamasni' ixquinītca'n tī natapātīni'n ē jā catimixli macscut.

⁴⁷ 'Jā tze palh tlahua'cu'tunā'tit tū jā tze ixpālacata catūhuāl̄h tū talaktzī'n milakastapunca'n. Xatze lakakentin ixuantit ē ixka'lhī'tit milatamatca'n tū jā catilaksp̄tli. Jā tze palh ka'lhī'yā'tit a'ktu' milakastapunca'n tū nacāmātlahuīyān tū jā tze ē ū'tza' nacātalīmacā'nān hui'xina'n nac pūpātīn. ⁴⁸ A'ntza' xtokonulūhua'

jā maktin catitahua'kō'lh xamasni' ixquinītca'n tī natapātīni'n ē jā catimixli macscut.

⁴⁹ 'Ixlacasqui'nca ixlīpō'ktuca'n natapātīni'n ixpālacata ā'chulā' tze natala. Ū'tza' hua'chi macscut ē ixlacasqui'nca chuntza' chī līhua' maclacasqui'n matzat. Tū lakahui'līcan Dios, pō'ktu nalīmāsko'kō'can matzat. ⁵⁰ Masqui matzat tze, palh matzat jātza' sko'ko'xnin, ¿chī nalīmāsko'kō'nuncan? Caka'lhī'tit hua'chi matzat na milatamatca'n. Tzej nalatahui'la'yā'tit —huanli Jesús.

10

Jesús māsu'yulh ixpālacata makxtekan puscāt

Mt. 19:1-12; Lc. 16:18

¹ Jesús taxtulh nac Capernaum ē a'lh nac ti'ya't jā huanican Judea. Ē nā a'lh nac ti'ya't tū hui'lacha' ixtuntacut nac xcān Jordán. Tatzucupālh tatakēstoka tachi'xcuui't. Jesús tzucupālh cāmāsu'yuni' chuntza' chī ixlīsmanīnī't.

² Talaktalacatzuna'jīlh Jesús makapitzīn fariseos. Ixtalīlaktzī'ncu'tun ē ū'tza' talīkelhasqui'nīlh:

—¿Ē tzē namakxtekan quimpuscātca'n ē xapacan ixtacuhuīni'?

³ Jesús cākelhtīlh:

—¿Chī cāmāpa'ksīn Moisés jā tatzo'kni' nac līmāpa'ksīn?

⁴ Xlaca'n tahuanilh:

—Moisés huanli: “Tzē tzo'kcan a'ktin ca'psnap ē chuntza' tzē namakxteka' mimpuscāt.”

⁵ Jesús cāhuanilh:

—Xalīlacxumpīn hui'xina'n ē jā tze mintalacapāstacni'ca'n. Ū'tza' lītzo'kli Moisés huā'mā'

līmāpa'ksīn. ⁶ A'cxni' ixlītzucuni' cā'quilhtamacuj, tatzo'kni' chuntza':

Dios tlhualh chi'xcu' ē puscāt.

⁷ Ū'tza' nacālīmakxteka ixtāta' ē ixtzī' chā'tin chi'xcu' ē natā'talacxtimī ixpuscāt.

⁸ Ixchā'tu'ca'n hua'chi xmān chā'tin natalītaxtu. Chuntza' tatzo'kni'. Chuntza' jātza' chā'tu' xluca'n; xmān chā'tin. ⁹ Chuntza' jā minī'ni' chi'xcuhuī'n nalāmāmakxtekē tū Dios cātlahuanī't tzaj chā'tin.

¹⁰ A'cxni' tatanūpālh nac chic, takelhasqui'nīlh ī'scujnu'nī'n ixpālacata tū huanli. ¹¹ Jesús cāhuanilh:

—Catīxcuhuālh tī namakxteka ixpuscāt ē palh natā'tamakaxtoka ā'chā'tin puscāt, huā'mā' chi'xcu' ka'lhī ixtā'lāpāxquī'n. Chuntza' tlhualh tū jā tze. ¹² Palh chā'tin puscāt namakxteka ixkōlu' ē natā'tamakaxtoka ā'chā'tin chi'xcu', chuntza' huā'mā' puscāt naka'lhī ixtā'lāpāxquī'n.

Jesús cāsicua'lanātlhualh lacstīn

Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17

¹³ Cālīmini'ca Jesús lacstīn nacā'li'ā'cpūxa'ma ixmacan. ī'scujnu'nī'n tatzuculh talacaquilhñī tī ixtalīmin. ¹⁴ A'cxni' Jesús ca'tzīlh tū ixtatlahuamā'nalh, xacā'lh ē cāhuanilh ī'scujnu'nī'n:

—Cacāmāxtektit caquintalakmilh lacstīn ē jā cacāmāmakchuyī'tit. Tī natā'tapa'ksī Dios a'ntza' jā māpa'ksīni'nkō', xluca'n tī naquintalīpāhuan chuntza' chī tzamā' lacstīn. ¹⁵ Ixlīcāna' iccāhuaniyān tī jā ta'a'ka'ī' chuntza' chī lacstīn ta'a'ka'ī', jā maktin catitatanūlh jā māpa'ksīni'nkō' Dios.

¹⁶ Jesús cācha'xli lacstīn ē cālīcucslutli ixmacan ē cāsicua'lanātlhualh.

Chā'tin chi'xcu' tī rico tā'chihuīna'nli Jesús

Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30

¹⁷ Jesús a'mpālh, ē ixtlā'huamā'lh nac tej. Laktu'jnulh chā'tin chi'xcu' ē tatzokostani'lh Jesús ē kelhasqui'nīlh:

—Tzeya Mākelhtahua'kē'ni' hui'x. ¿Tūchu na'ictlahua na'iclika'lhī quilatamat tū jā catilakspu'tli?

¹⁸ Jesús huanilh:

—¿Tū ixpālacata quihua'ni'ya' tze quit? Xmān chā'tin tī tze ē ū'tza' Dios. ¹⁹ Hui'x ca'tziya' ixlīmāpa'ksīn Dios chuntza' huan:

Jā tika'lhī'ya' mintā'lāpāxquī'n.

Jā timaknīni'na'.

Jā tika'lhāna'na'.

Jā tilīchihuīna'na' ā'chā'tin tū jā ixlicāna'.

Jā ti'a'kskāhuī'maktīya' catūhuālh.

Cacālakachi'xcuhui' mintāta' ē mintzī'.

²⁰ Xla' kelhtīlh:

—Mākelhtahua'kē'ni', pō'ktu tzamā' icmākentaxtūkō'ni'ttza' hasta quilīska'ta'.

²¹ Palaj tunca Jesús laktzī'lh ē pāxquī'lh ē huanilh:

—Ā'xmān a'ktin tispu'tni'yān tū natlahua'ya'. Caquīstā'kō'j pō'ktu tū ka'lhī'ya' ē nacāmāpitzī'ni'ya' tumīn xcamanīnī'n ē naka'lhī'ya' chī rico nalīhua'na' nac a'kapūn. Ā'līstān naquintā'pina', masqui napātīni'na'.

²² A'cxni' chi'xcu' kexmatli huā'mā' tachihuīn, līlīpuhuanli ē a'lh ixpālacata rico ixuanī't.

²³ Jesús calhāxcuhuālh cālaktzī'lh tachi'xcuhuī't ē cāhuanilh ī'scujnu'nī'n:

—Xlaca'n tī lacricujnu' jicslīhua' natatamakx-teka Dios nacāmāpa'ksī.

²⁴ Ī'scujnu'nī'n talī'a'cnīlh ixtachihuīn. Jesús cāhuanipālh:

—Quinamigos, iccāhuaniyān xlaca'n tī talīpāhuan ixtumīnca'n, jicslīhua' natatā'tapa'ksī Dios.
²⁵ Jicslīhua' nalīpātle'kecu'tun a'ktin camello na ixtani' līxtokon. Ā'chulā' jicslīhua' natanū chā'tin rico jā namāpa'ksīni'nkō' Dios.

²⁶ Xlaca'n lhūhua' talī'a'cnīlh ē talāhuanilh:

—¿Tīchu tzē namakapūtāxtūcan?

²⁷ Jesús cālaktī'lh ē cāhuanilh:

—Chi'xcuhuī'n jāla catitātlahualh tū natalī'a'kapūtāxtu, xmān Dios tzē nacāmakapūtāxtū ixpālacata Dios tzē tlahua pō'ktu.

²⁸ Pedro tzuculh chihuīna'n ē huanilh Jesús:

—Ica'kxtekui'līkō'uj ixlīpō'ktu tū xa'icka'lhīyāuj ē iccāstālani'mā'n.

²⁹ Jesús kelhtīni'lh:

—Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. Huī'lh tī nata'a'kxtekui'lī ixchicca'n nataxematni' Dios. Ā'chulā' nataka'lhī nac cā'quilhtamacuj. Ē palh nata'a'kxtekui'lī ixcā'lacchicni'ca'n, o ixtā'timīnca'n, o ixtzī'ca'n, o ixtāta'ca'n, o ixcamana'ca'n, o ixpūcuxtuca'n, ³⁰ ā'chulā' nataka'lhī nac tzamā' cā'quilhtamacuj. Hua'chi a'ktin cientu ixlacata ā'chulā' nataka'lhī ixcā'lacchicni'ca'n ē nā lhūhua' ixtā'timīnca'n ē ixtzī'ca'n ē ixtāta'ca'n ē ixcamana'ca'n ē ixpūcuxtuca'n. Nā nacāmakapātīnīncan. Nataka'lhī ixlātamāca'n tū jā catilakspūtlī jā Dios māpa'ksīni'nkō'.
³¹ Lhūhua' a'nan tī ixlacasqui'nca huā'tzā'; jā Dios māpa'ksīni'nkō', jā ixtā'chuntza' catihuanli.

Lhūhua' a'nan tī jā ixlacasqui'nca huā'tzā'; jā Dios māpa'ksīni'nkō', ā'chulā' nalacasqui'nca.

Ā'maktin Jesús māca'tzīnīni'lh chī nanī

Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34

³² Jesús ē ī'scujnu'nī'n ixtatā'cxtunu'mā'nalh nac Jerusalén ē Jesús ixcāpūlani'tēlha. Xlaca'n talī'a'cnīlh ē tī ixtastālani' ixtajicua'n. Cālē'mpālh lacapunchuna'j kelhacāujtu' ī'scujnu'nī'n ē tzucupālh cāhuani tū na'a'kspula. ³³ Jesús cāhuanilh:

—Ca'tzīyā'tit a'mā'nauj nac Jerusalén. A'ntza' naquimacamāstā'can ixpālacata quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n. Naquimacamāstā'can na ixmacanca'n xanapuxcu'nu' pālejni' ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn. Xlaca'n natahuan caquimaknīca. Xlaca'n naquintamacamāstā' na ixmacanca'n xalanī'n makat. ³⁴ Naquintalakapala ē naquintakēsnoke ē naquintalakachojmanī ē naquintamaknī. Ixlī'a'ktu'tun quilhtamacuj na'iclacastālancuana'n na ixlacpu'na'i'tātca'n nīnī'n.

Jacobo ē Juan tasqui'nli a'ktin talakalhu'mān

Mt. 20:20-28

³⁵ Jacobo ē Juan, ixka'hua'chan Zebedeo, talak-talacatzuna'jīlh Jesús ē tahuanihl:

—Mākelhtahua'kē'ni', iclacasqui'nāuj naquilātlahua'ni'yāuj tū na'iccāsqui'ni'yān.

³⁶ Xla' cākelhasqui'nīlh:

—¿Tūchu lacasqui'nā'tit na'iccātlahua'ni'yān?

³⁷ Xlaca'n tahuanihl:

—A'cxni' hui'x namāpa'ksīni'nkō'ya', quina'n iclacasqui'nāuj na'iccāpāxtūtahui'layān, chā'tin na mimpekxtūcāna'j ē ā'chā'tin na mimpekxtūxuqui.

38 Jesús cāhuanilh:

—Hui'xina'n jā ca'tzīyā'tit tū quilāsqui'ni'mā'naudj. ¿Ē tzē natāyani'yā'tit palh napātīni'nā'tit hua'chi quit na'icpātīni'n? Ū'tza' hua'chi pūkō'tnu'nā'tit quivaso ē hua'chi quintā'a'kpxā'tit.

39 Xlaca'n tahuanli:

—Tzē na'ictlahuayāuj; tzē na'ictāyani'yāuj.

Jesús cāhuanilh:

—Masqui napātīni'nā'tit chī quit, 40 ū'tza' naquilāpāxtūtahui'layāuj, quit jāla icmāpa'ksī. Huā'mā' pūtahuī'lh cāxui'līca xmān ixpālacata tī Dios lacsacli.

41 A'cxni' kelhacāuj scujnu'nī'n taca'tzīlh tū kelhasqui'nīca Jesús, tatzuculh talīsītzī'ni' Jacobo ē Juan. 42 Jesús cāta'sani'lh ixlīpō'ktuca'n ē cāhuanilh:

—Hui'xina'n ca'tzīyā'tit chī ixtāyatca'n tī tamāpa'ksīni'n nac cā'ti'ya'tna'. Xlaca'n hua'chi ixtēcu'nī'n tī tā'tapa'ksī xlaca'n. Palha'tamāpa'ksīni'n. 43 Jā chuntza' catilalh na milacpu'na'i'tātca'n.

Catīxcuhuālh tī ka'tla' huancu'tun na milacpu'na'i'tātca'n, ixlacasqui'nca xla' nala hua'chi ixlascujni'ca'n ā'makapitzīn.

44 Catīxcuhuālh tī xapuxcu' huancu'tun na milacpu'na'i'tātca'n, ixlacasqui'nca xla' nala hua'chi ixtasācua'ca'n ā'makapitzīn hui'xina'n.

45 Quit Chī'xcu' xala' Tālmā'n. Quit jā icmilh na'icla hua'chi xatēcu'; quit icmilh na'icscujā ē na'iccāmaktāya ā'makapitzīn. Na'icmacamāstā' quilatamat na'iccāmakapūtaxtū līhūhua' —huanli Jesús.

*Jesús mālacahuānīlh Bartimeo tī lakatzī'n ixuanī't
Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43*

⁴⁶ Tachā'lh nac cā'lacchicni' jā huanican Jericó. A'cxni' Jesús ixtaxtumā'lh nac Jericó, tatā'a'lh ī'scujnu'nī'n ē lhūhua' tachi'xcuhuī't. Na ixpāxtūn tej ī'squi'ni'huā'yahuī'lh lakatzī'n tī ixuanican Bartimeo ixka'hua'cha Timeo. ⁴⁷ A'cxni' ca'tzīlh ixtētaxtumā'lh Jesús xala' nac Nazaret, tzuculh ta'sa ē huanli:

—¡Jesús, hui'x ixtā'nat David tī xa'icka'lhīmā'nauj!
¡Caquilakalhu'ma'nti quit!

⁴⁸ Lhūhua' chi'xcuhuī'n talacaquilhnīlh ē tahuanilh:

—Caquilhca'csla'.

Bartimeo ā'chulā' ixta'sa ē huanli:

—¡Hui'x ixtā'nat David tī xa'icka'lhīmā'nauj,
caquilakalhu'ma'nti!

⁴⁹ Jesús tāyalh ē cāhuanilh ī'scujnu'nī'n:

—Cata'sa'ni'tit.

Tata'sani'lh lakatzī'n ē tahuanilh:

—Capāxuhua' ē catāya'. Jesús ta'sani'yān.

⁵⁰ Xla' tamakxtulh a'ktin ixlu'xu' ē tāyalh ē lakmilh Jesús. ⁵¹ Jesús kelhasqui'nīlh:

—¿Tūchu lacasqui'na' na'ictlahuani'yān?

Lakatzī'n huanilh:

—Mākelhtahua'kē'ni', caquimālacahuā'ni'.

⁵² Jesús huanilh:

—Tzētza' napina'. Hui'x a'ka'ī'nī'ta' quit tzē
na'icmālacahuānīyān ē ū'tza' lītze'ya'ntitza'.

Xamaktin lacaahuāna'lh ē stālani'lh Jesús nac tej.

11

Jesús tanūlh nac Jerusalén

Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19

¹ A'cxni' ixtalacatzuna'jīmā'nalhtza' nac Jerusalén, tachā'lh nac sipej jā huanican Olivos, ē

ū'tza' lacatzuna'j cā'lacchicni' jā huanican Betfagé ē jā huanican Betania. Jesús cāmāpūlīlh chā'tu' ī'scuju'nū'nī'n ² ē cāhuanīlh:

—Capintit nac cā'lacchicni' tū tasu'yu na mi-lacatza'jca'n. Acxni' nachipinā'tit nalaktzī'nā'tit a'ktin xaska'ta' burro tū chī'yāhuacanī't. Jā tī chā'tin tī kētahui'lanī't. Caxcuttit ē caquilālīmini'uj huā'tzā'. ³ Palh catīhuālh nacākelhasqui'ni'yān: “¿Tū ixpālacata xcutpā'na'ntit burrito?”, hui'xina'n nakelhtīni'nā'tit: “Māpa'ksīni' namaclacasqui'n ē palaj tunca namacamimpala huā'tzā'.”

⁴ Ta'a'lh ē tamaclalh lakatin xasāsti'cus burro tū ixchī'yāhuacanī't. Ixyālh nac tej lacatzuna'j xamākelhcha a'ktin chic. Tatzuculh taxcuta.

⁵ Makapitzīn chi'xcuui'n tī ixtayāna'lh takelhasqui'nīlh:

—¿Tū tlahua'pā'na'ntit?   ¿Tū ixpālacata xcutpā'na'ntit burro?

⁶ Scuju'nū'nī'n takelhtīni'lh chuntza' chī Jesús ixcāhuaninī't. Chi'xcuui'n tamakxtekli ē talē'lh. ⁷ Talīmini'lh Jesús xasāsti'cus burro ē talīkētlapalh ixlu'xu'ca'n ē xla' kētahui'lh. ⁸ Lhūhua' tachi'xcuui't tamāpī'ni'lh ixlu'xu'ca'n nac tej. Ā'makapitzīn ixtacā' xalacstīn ixpeken qui'huī' natamāpī'ni' nac tej. Chuntza' talīmāsu'yulh palh ixtalakachi'xcuui'mā'nalh Jesús.

⁹ Tī ixtapūlani'tēlha ē tī ixtastālani'tēlha tatzuculh tata'sa ē tahuanli:

—¡Camakapāxuīca Dios! Dios casicua'lanātlahualh tī līmimā'lh ixlīmāpa'ksīn Māpa'ksīni' quinDiosca'n. ¹⁰ Dios casicua'lanātlahualh līmāpa'ksīn tū nala, ē ū'tza' hua'chī ixlīmāpa'ksīn quixū'nāpapca'n David. ¡Calakachi'xcuui'ca Dios!

11 A'cxni' Jesús chā'lh nac Jerusalén, tanūlh xaka'tla' nac templo. Kōtanūtzā' ixuanī't, ē a'cxni' calhāxcuhuālh laktzī'nkō'lh na ixchakān templo, taxtulh ē cātā'a'lh kelhacāujtu' scujnu'nī'n nac Betania.

Jesús lacaquilhnīlh xaqui'hui' higo

Mt. 21:18-19

12 Ixlīlakālī a'cxni' tataxtulh nac Betania, Jesús ixtzi'ncsa. 13 Makat laktzī'lh a'katin xaqui'hui' higo ē ixtaxtuni'nī'ttza' xapa'lhma' qui'hui'. Jesús talacatzuna'jīlh nalaktzī'n palh ixua'ca'lhtza' xatahua'ca't. A'cxni' chā'lh jā ixyālh qui'hui', jā ixka'lhī ixtahua'ca't. Xmān xapa'lhma' ixka'lhī ixpālacata jāna'j ixchā'n ixpūlanān higo. 14 Jesús huanilh qui'hui':

—Jā makstin catihua'ca' mintahua'ca't.

Ī'scujnu'nī'n takexmatli tū huanilh qui'hui'.

Jesús cātamacxtukō'lh tū jā tze na ixpūchakān xaka'tla' templo

Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22

15 A'cxni' tachā'lh nac Jerusalén, Jesús tanūlh xaka'tla' nac templo ē tzuculh cātantlakaxtu tī ixtastā'namā'nal ē tī ixtatamāhuana'mā'nal na ixtanquilhtīn templo. Cāmakpūspi'tni'kō'lh ixmesaca'n tī ixtapakxtumā'nal ixtumīnca'n tachi'xcuui't ē nā ixpūtahui'lhca'n tī ixtastā'mā'nal pālūmax. 16 Jā makxtekli nūn chā'tin natētaxtu na ixtanquilhtīn templo palh ixlē'mā'lh catūhuālh. 17 Ixcāmāsu'yuni' tachi'xcuui't ē huanli:

—¿Ē jā tatzo'kni' chuntza'?: “Quinchic namāpācuhi'can chic jā tlahuacan oración.

Tachi'xcuhuī't xalanī'n calhāxcuhuālh natamin natatlahua oración.” Chī tlahuapā'na'ntit, līmāxtunī'tantīt hua'chi ixpūtatzē'kni'ca'n ka'lhāna'nī'n.

¹⁸ Cāmāca'tzīnīca xanapuxcu'nu' pālejni' ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn. Xlaca'n ixtaputzamā'nalh chī natalīmaknī Jesús. Ixtajicua'ni' Jesús ixpālacata ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuhuī't ixtalī'a'cnī chī ixmāsu'yu. ¹⁹ A'cxni' ixtā'cnūnī'ttza' chī'chini', Jesús ē ī'scujnu'nī'n tataxtulh nac Jerusalén.

Scācli xaqui'hui' higo

Mt. 21:20-22

²⁰ Ixlīlakalī tzi'saj tatētaxtulh jā ixyālh xaqui'hui' higo ē talaktzi'lh hua'chi ī'scāckō'nī'ttza' pō'ktu ixtankēxē'k. ²¹ Pedro lacapāstacli tū ixuaninī't Jesús ē huanilh:

—Mākelhtahua'kē'ni', cala'ktzi'. Qui'hui' scāctāyakō'htza'; ū'tza' tū lacaquilhni'.

²² Jesús cākelhtīlh:

—Ca'a'ka'ī'ni'tit Dios. ²³ Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. Catīxcuhuālh tī tzej na'a'ka'ī' ē jā naka'lhī a'ktu' ixtalacapāstacni', natlahuani'can tū xla' nasqui'n. Palh nahuani sipej: “Catapānu' ā'tzā' ē catojo' nac xcān”, chuntza' nala, xmān jā caka'lhīlh a'ktu' ixtalacapāstacni'. ²⁴ Ū'tza' iccālihuaniyān ixlīpō'ktu tū nasqui'ni'yā'tit a'cxni' orarliyā'tit Dios, ca'a'ka'ī'tit ka'lhī'yā'tittza' ē namaktīni'nā'tit. ²⁵ A'cxni' natāya'yā'tit ē tlahuapā'na'ntit oración, namātza'nkēna'ni'yā'tit catīhuālh palh cātlahuani'nī'ta'n tū jā tze. Chuntza' minTāta'ca'n tī huī'lh nac a'kapūn tzē nacāmātza'nkēna'ni'yān mincuentaca'n.

26 Palh hui'xina'n jā cāmātza'nkēna'ni'yā'tit ā'makapitzīn, minTāta'ca'n tī huī'lh nac a'kapūn jā caticāmātza'nkēna'ni'n tū jā tze tū tlaha'nī'ta'ntit.

Ixlīmāpa'ksīn Jesús

Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8

27 Tachā'lh nac Jerusalén. A'cxni' Jesús ixlatlā'huan xaka'tla' nac templo, talaktalacatzuna'jilh xanapuxcu'nu' pālejni' ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn ē xalakōlu'n israelitas. 28 Takelhasqui'nīlh:

—¿Tī ixlīmāpa'ksīn cālītlahua'pā't tzamā'? ¿Tīchu maxquī'n huā'mā' līmāpa'ksīn?

29 Jesús cākelhtīlh:

—Nā quit na'iccākelhasqui'nīyān catūhuālh. Palh naquīlākelhtiyāuj, nā quit na'iccāhuaniyān tīchu ixlīmāpa'ksīn iccālītlahuamā'lh huā'mā'.

30 ¿Tīchu ixlīmāpa'ksīn ixlīmā'kpaxīni'n Juan? ¿Ixlīmāpa'ksīn Dios o ixlīmāpa'ksīnca'n chi'xcuui'n? Caquilākelhtīuj.

31 Xlaca'n tatzuculh talālītā'chihuīna'n ixlīmānca'n ē talāhuanilh:

—¿Chī nahuaniyāuj? Palh nahuaniyāuj ixlīmā'kpaxīni'n ixlīmāpa'ksīn Dios, naquīncākelhasqui'nīyān: “¿Tū ixpālacata jā a'ka'ī'nī'ta'ntit?”

32 Jāla catihuaniuj ixlīmāpa'ksīnca'n chi'xcuui'n ixpālacata cājicua'ni'yāuj tachi'xcuui't —talāhuanilh.

Ixtajicua'n tachi'xcuui't natasītzi' ixpālacata ixlīpō'ktuca'n ixta'a'ka'ī'ni' Juan ixlīcāna' ixa'kchihuīna' Dios ixuanī't. 33 Ū'tza' talīkelhtīlh Jesús:

—Jā iccā'tziyāuj tīchu ixlīmāpa'ksīn.

Jesús cāhuanilh:

—Nā chuntza' quit jā icticāhuanin tīchu ixlīmāpa'ksīn iccālītlahuamā'lh huā'mā'.

12

Xalacca'tzana' maksujnī'n

Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19

¹ Jesús tzuculh cālītā'chihuīna'n tachi'xcuhuī't tū līca'tzīni'can ē cāhuanilh:

—Ixuī'lh chā'tin chi'xcu' tī cha'nli mayāc tū māsā't uvas. Līculālhui'līlh chihuix ixti'ya't ē cāxtlahualh ixpūlacchī'can ē yāhualh a'ktin torre tū napūmaktaka'lhā ixpū'uva.

'Ā'līstān cāmāsācua'nīlh ixti'ya't makapitzīn tasācua'n natascuja i'tātna'. Xla' a'lh latā'kchoko makat. ² A'cxni' chilhtza' ixpūlanān uvas, macā'lh ī'scujni' na ixpū'uva. A'lh cāsqui'ni' tasācua'n catamaxquī'lh tū tamakalanī't tū ixla' ixtēcu' tī'ya't. ³ Tasācua'n tachi'palh scujni' ē tatusli ē chuntza' tamāspi'tli. Jā tū tū maxquī'ca. ⁴ Ixtēcu' pū'uva macā'mpālh ā'chā'tin ī'scujni'. Tasācua'n tacucta'lalh ē talakapalalh ē chuntza' tamacā'lh. ⁵ Ixtēcu' macā'mpālh ā'chā'tin ē tamaknīlh xla'. Ixtēcu' cāmācā'mpālh lhūhua' ā'makapitzīn. Tasācua'n cālacni'cui'līlh makapitzīn ē tamaknīlh ā'makapitzīn.

⁶ 'Ā'xmān chā'tin ixuī'lhcus tī tzē namacā'ncan, ē ū'tza' ixka'hua'cha tī ixpāxquī'. Xla' ā'xmān macā'lh ē huanli: “Natalakachi'xcuhuī' quinka'hua'cha.”

⁷ Chuntza' jā ixlīcāna'. Tasācua'n talāhuanilh: “Ū'tza' tī ixla' nahuankō' ixlīpō'ktu tū ka'lhī ixtāta'. Camaknīuj ē chuntza' quilaca'n nahuan pū'uva.”

⁸ Tachi'palh ē tamaknīlh ē taquīmacā'lh ixquilhtūn pū'uva.

9 Jesús cākelhasqui'nīlh:

—¿Chī puhua'nā'tit? ¿Tūchu nacātlahuani'ixtēcu' pū'uva tī ixcāmāsācua'nīcanī't? Na'a'n ē nacāmālakspūtūkō' tzamā' tasācua'n ē nacāmāsācua'nī pū'uva ā'makapitzīn xtum tasācua'n.

10 ¿Ē jā maktin līkelhtahua'kanī'ta'ntit na ixtachi-huīn Díos ixpālacata ī'Ska'ta'? Xla' hua'chi chihuix tū lītzo'kcanī't ē chuntza' huan:

Tapācna'nī'n talakmaka'lh chihuix ē tzamā' chihuix tū ā'chulā' ixlacasqui'nca.

11 Chuntza' tlhualh Māpa'ksīni' ē quina'n iclī'a'cnīyāuj.

12 Tī ixtaquiclhaktzi'n Jesús titachi'pacu'tunli ixpālacata ta'u'cxca'tzīlh xlaca'n hua'chi tasācua'n nac pū'uva. Ixtajicua'ni' tachi'xcuhuī't ē ū'tza' talīmakxteklī ē ta'a'lh.

Ixpālacata tamātā'jīn

Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26

13 Cālakmacā'nca Jesús ā'makapitzīn fariseos ē ixchi'xcuhuī'n Herodes. Cālakmacā'nca natakek-matxtu catūhuālh tū tzē natalīmālacsu'yu. 14 A'cxni' talakchā'lh, tahuanilh:

—Mākelhtahua'kē'ni', icca'tzīyāuj hui'x hua'na' tū ixlīcāna'. Hui'x jā cātlahua'ni'ya' cuenta chī talīchihuīna'nān tachi'xcuhuī't. Lacxtim cālaktzī'na' ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuhuī't. Hui'x tzej māsu'yu'ya' chī Dios lacasqui'n. ¿Inchā tze na'icxokoyāuj tū mātā'jīni'n emperador romano o jā ixlacasqui'nca?

15 Jesús ixca'tzī xmān ixtalīlaktzī'ncu'tun ē cākelhasqui'nīlh:

—¿Tū ixpālacata quilālīlaktzī'ncu'tunāuj? Caquilālīmini'uj a'ktin tumīn na'iclaktzī'n.

16 Talīmini'lh a'ktin denario tū ixtumīnca'n ē Jesús cākelhasqui'nīlh:

—¿Tīchu ixlacan tasu'yu nac huā'mā' tumīn ē tīchu ixtacuhuīni' tatzo'kni'?

Xlaca'n tahuanihl:

—Ixla' emperador.

17 Palaj tunca Jesús cāhuanilh:

—Camaxquī'tit emperador tū ixla' ē camaxquī'tit Dios tū ixla'.

Xlaca'n talī'a'cnīlh chī cākelhtīlh Jesús.

Chī nala a'cxni' nalacastālancuana'n

Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40

18 Ā'līstān talakmilh Jesús makapitzīn saduceos. Xlaca'n tamāsu'yu jā catilacastālancuana'nca. Ū'tza' talīhuanilh Jesús:

19 —Mākelhtahua'kē'ni', Moisés quincāmakxteknī'nī'tan huā'mā' tatzo'kni': Palh nanī chā'tin chī'xcu' tī tamakaxtoknī'ttza', ē palh nīmakxteka ixpuscāt ē jā tī ī'ska'ta', ixlacasqui'nca ī'stancu natā'tamakaxtoka tī nīmaka'ncanī't. Xapūla ka'hua'cha tī nalacatuncuhūī' ī'ska'ta' nahuan xapuxcu' tī nīnī'ttza'. 20 Ixtahui'lānalh kelhatojon lītā'timīn. Xapuxcu' tamakaxtokli ē jā ixka'lhī ī'ska'ta' a'cxni' nīlh. 21 Ixlīchā'tu' tā'tamakaxtokli tī nīmaka'ncanī'ttza' ē nā xla' nīlh ē jā ka'lhīlh ī'ska'ta'. Chuntza' a'kspulapālh ā'chā'tin ī'stancu a'cxni' tā'tamakaxtokli tī nīmaka'ncanī'ttza'. 22 Chuntza' chā'tunu' ixkelhatojonca'n tatā'tamakaxtokli puscāt ē ixlīpō'ktuca'n tanīlh. Jā tī chā'tin ī'ska'ta'ca'n tamakxteklī. Ā'xmān nīlh puscāt. 23 A'cxni' nalacastālancuana'ncan, ¿tīchu ixla' nahuan tzamā' puscāt? Ixkelhatojonca'n ixtatā'tamakaxtoknī't.

24 Jesús cākelhtīlh:

—Ū'tza' līta'a'kskāhuī'nī'ta'ntit mina'cstuca'n. Jā ca'tziyā'tit tū tatzo'kni' na ixtachihuīn Dios ē jā ca'tziyā'tit chī huanī't ixlītlī'hui'qui. ²⁵ A'cxni' nīnī'n natalacastālancuana'n, jā catitamakaxtokca ē jā catitamāstā'lh ixtzu'ma'janca'n natatamakaxtoka. Xlaca'n natala hua'chi ixángeles Dios xalanī'n nac a'kapūn. ²⁶ Moisés tzo'kli ixpālacata tī natalacastālancuana'n a'cxni' lītzo'kli a'ctzuna'j qui'hui' tū ixlamamā'lh. ¿Ē jā līkelhtahua'kanī'ta'ntit tū Dios huanilh Moisés? Chuntza' huanli: “Quit ix-Diosca'n Abraham ē Isaac ē Jacob.” ²⁷ Dios ū'tza' ixDiosca'n xalakahuan ē jā xanīnī'n. Hui'xina'n ta'a'kskāhuī'yā'tit mina'cstuca'n.

Līmāpa'ksīn tū ā'chulā' ixlacasqui'nca

Mt. 22:34-40; Lc. 10:27

²⁸ Cālakmilh Jesús chā'tin xamākelhtahua'kē'ni' līmāpa'ksīn ē cākexmatli chī saduceos talālīhuanimā'nalh. Xla' ca'tzilīh chī tzej cākelhtīlh Jesús. Palaj tunca kelhasqui'nīlh:

—¿Tuchūyā līmāpa'ksīn ā'chulā' ixlacasqui'nca?

²⁹ Jesús kelhtīlh:

—Līmāpa'ksīn tū ā'chulā' ixlacasqui'nca, ū'tza' huā'mā': “Cakexpa'ttit hui'xina'n israelitas. Māpa'ksīni' quinDiosca'n xmān ū'tza' Māpa'ksīni'. ³⁰ Calīpāxqui' Māpa'ksīni' tī minDios ixlīpō'ktu milīstacna' ē ixlīpō'ktu mintalacapāstacni' ē milītlī'hui'qui.” ³¹ Ixlī'a'ktu' līmāpa'ksīn ū'tza' huā'mā': “Capāxqui' ā'makapitzīn chuntza' chī pāxqui'ca'na' mina'cstu.” Jā tū a'nan ā'a'ktin līmāpa'ksīn tū ā'chulā' ixlacasqui'nca.

³² Palaj tunca xamākelhtahua'kē'ni' līmāpa'ksīn huanilh:

—Ixlicāna' tū hua'na', Mākelhtahua'kē'ni'. Hui'lh chā'tin Dios ē xla' xmān ixlīmān Dios.
³³ Ixlacasqui'nca nalipāxqui'yāuj ixlīpō'ktu quilīstacna'ca'n ē ixlīpō'ktu quintalacapāstacni'ca'n ē quilītlī'hui'quica'n. Nā ixlacasqui'nca napāxqui'yāuj ā'chā'tin chuntza' chī quina'cstuca'n quincātapāxqui'yān. Palh chuntza' natlahuayāuj, ū'tza' ā'chulā' xatze ē jā namālacnūnīyāuj Dios tū maknīcan ē tū lhucuyucan.

³⁴ Jesús cuenta tlahualh chī tzej lacapāstacli ē kelhtīlh xamākelhtahua'kē'ni' līmāpa'ksīn. Jesús huanilh:

—Tisputni'yān xmān macsti'na'j natapa'ksīni'ya' Dios.

Jātza' tī chā'tin ixkelhasqui'nīcu'tun ixpālacata ix-tajicua'n.

Cristo ī'xū'nātā'nat David
Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44

³⁵ Jesús ixcāmāsu'yuni'mā'lh tachi'xcuhuī't xaka'tla' nac templo ē cāhuanilh:

—Xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn, ¿chī talīhuancan Cristo tī Dios hui'līlh ixlīmākapūtaxtūnu' ū'tza' ī'xū'nātā'nat David? ³⁶ Tzamā' David huanli chuntza' chī māsu'yuni'lh Espīritu Santo ē chuntza' tzo'kli:

Māpa'ksīni' Dios huanilh quiMāpa'ksīni':

“Catahui'la' na quimpekxtūcāna'j hasta a'cxni' quit na'iccāskāhuī'kō' mintā'lāquiclhaktzi'.”

³⁷ Palh David līchihuīna'nli ī'xū'nātā'nat ē māpācuhuīlh ixMāpa'ksīni', ū'tza' huanīcu'tun xla' ā'chulā' xaka'tla' nalītaxtu —huanli Jesús.

Lhūhua' tachi'xcuhuī't lipāxuhua takexmatli.

*Jesús cālīmālacsu'yulh xamākelhtahua'kē'ni'nī'n
līmāpa'ksīn*

Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47

³⁸ A'cxni' Jesús ixcāmāsu'yuni'mā'lh
tachi'xcuhuī't, ixcāhuani:

—Catamaktaka'lhtit ē jā ticālī'a'kskāhuī'yān
xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn tī
tapūlatā'kchokocu'tun xapūlhmā'n ixlu'xu'ca'n.
Nā talacasqui'n cacātā'chihuīna'nca ē
cacālakachi'xcuhuī'ca nac cā'tejen. ³⁹ Na ixtem-
ploca'n israelitas xlaca'n taquīlhpūlatahui'lacu'tun
ē talacasqui'n cacālakachi'xcuhuī'ca jā tlahuacan
cā'tani'. ⁴⁰ Xlaca'n ta'a'kskāhuī'maktī ixchicca'n tī
ixtacānīmaka'ncanī't ē ā'līstān na'j tunca ta'orarlī
jā nacālaktzī'ncan ē chuntza' talī'a'kskāhuī'nin.
Ā'chulā' natapātīni'n xlaca'n ē jā ā'makapitzīn.

*Tū māstā'lh xcamanīn tī nīmaka'ncanī't
Lc. 21:1-4*

⁴¹ Jesús tahuī'lh na ixlacatīn jā ixmojojōcan tumīn
tū maxqui'can Dios. Ixcālaktzī'mā'lh tachi'xcuhuī't
a'cxni' ixtamojojō ixtumīnca'n. Kelhalhūhua'
lacricujnu' tamojojōlh lhūhua' ixtumīnca'n. ⁴² Milh
chā'tin tī nīmaka'ncanī't; xcamanīn ixuanī't. Xla'
cāmojojōlh pektu' ixtumīn cobre; xmān macsti'na'j
ixtatlaj. ⁴³ Jesús cāta'sani'lh ī'scujnu'nī'n ē cāhuanilh:

—Ixlicāna' iccāhuaniyān: tū mojojōlh huā'mā' xca-
manīn tī nīmaka'ncanī't ā'chulā' ixtatlaj na ixtla-
catīn Dios ē jā tū tamojojōlh ā'makapitzīn. ⁴⁴ Xlaca'n
tamojojōlh xmān tū ixcāquītāxtūni'nī'ttza' ixpālacata
xlaca'n lacricujnu'. Puscāt, xla' masqui jā lhūhua'
ixka'lhī, māstā'kō'lh ixlīpō'ktu tū ixlīhuā'yan.

13

Jesús huanli nalactlahuacan xaka'tla' templo

Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6

¹ A'cxni' Jesús ixtaxtumā'lh xaka'tla' nac templo, chā'tin ī'scujnu'nī'n huanilh:

—Mākelhtahua'kē'ni', cala'ktzi'. Tzēhuanī't chi-huix tū lītlahuacanī't huā'mā' xaka'tla' templo ē tzej taxtulh.

² Jesús kelhtīlh:

—Calaktzi'ntit ixlīpō'ktu huā'mā' tū ixla' templo. Namin a'ktin quilhtamacuj a'cxni' nūn a'ktin chi-huix catilākētahuī'lh. Ixlīpō'ktuca'n nataponckō' ē talhta'm nalacla.

Nalīca'tzīcan chī na'a'ksputa cā'quilhtamacuj

Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24

³ Jesús tahuī'lh na ixtūtzā'n sipej jā huanican Olivos ē na ixlaktzaj xaka'tla' templo. Pedro ē Jacobo ē Juan ē Andrés tzē'k takelhasqui'nīlh:

⁴ —Iclacasqui'nāuj naquilāhuaniyāuj jā'cxni' na'a'kspula tzamā'. ¿Chī na'īclīca'tzīyāuj palh palaj na'a'kspula tū hua'nti?

⁵ Jesús cāhuanilh:

—Catamaktaka'lhtit jā tī chā'tin nacā'a'kskāhuī'yān. ⁶ Lhūhua' chi'xcuhuī'n natahuan taka'lhī quilīmāpa'ksīn. Chā'tunu' natahuan: “Quit Cristo tī Dios lacsacnī't.” Chuntza' lhūhua' tī nacā'a'kskāhuī'can.

⁷ 'Nakexpa'tā'tit chī macasā'nan jā lacatzuna'j lāta'lamā'ca ē nacātamāca'tzīnīyān chī lāta'lamā'ca makat. Jā tijicua'nā'tit. Chuntza' pūla na'a'kspula. Jāna'j ixlī'a'ksputni'. ⁸ Chā'tin puxcu' ixtā'lāquiclhaktzi' nahuan ā'chā'tin. Chā'tin māpa'ksīni' naskāhuī'cu'tun ā'chā'tin.

Calhāxcuhuālh natachiqui ti'ya't ē na'a'nan tatzi'ncstat. Ixlipō'ktu huā'mā' xmān ixlītzucuni' chī napātīni'ncan.

9 'Cuenta catlahua'tit ixpālacata nacātamacamāstā'yān jā tahui'lāna'n māpa'ksīni'nī'n ē nacātamaksno'kān nac templo. Quilā'a'ka'ī'ni'yāuj ē ū'tza' nacātalilē'nān na ixlacatīnca'n gobernadores ē na ixlacatīnca'n māpa'ksīni'nī'n. Chuntza' nachihuīna'nā'tit quimpālacata.

10 'A'cxni' jāna'j ā'sputa tzamā' cā'quilhtamacuj, ixlacasqui'nca nacāmāsu'yuni'can xatze tachihuīn tachi'xcuui't calhāxcuhuālh nac cā'quilhtamacuj.

11 'A'cxni' nacātachi'payān ē nacātamacamāstā'yān a'ntza' jā tahui'lāna'lh māpa'ksīni'nī'n, jā catilī'a'ktayuntit pūla chī nalītamaktāyayā'tit. Nahua'nā'tit tū puhua'nā'tit a'cxni' nachā'n tzamā' hora. Jā hui'xina'n catichihuīna'ntit. Espiritu Santo nacāmāchihuīnīyān.

12 'Tī quinta'a'ka'ī'ni' nacāmamacamāstā'can jā tahui'lāna'lh māpa'ksīni'nī'n. Masqui ixtā'tinca'n natamacamāstā' nacāmaknīcan. Xanatātana' natamacamāstā' nacāmaknīcan ixcamana'ca'n tī ta'a'ka'ī'. Lacstīn natasītzī'ni' ixtāta'ca'n ē ixtzī'ca'n tī ta'a'ka'ī' ē natamāmaknīnīni'n. 13 Ixlipō'ktuca'n tachi'xcuui't nacātaquichlaktzī'nān ē xmān tū quilipālacata. Tī natatāyani' hasta a'cxni' natanī, xlaca'n nacāmakapūtaxtūcan.

14 'Nalaktzī'nā'tit tzamā' jā tze tū nalactlahuakō' ē natāya jā jā minī'ni' chuntza' chī tzo'knulh profeta Daniel. Quit tī ictzo'kmā'lh huā'mā', iccāhuaniyān hui'xina'n tī kelhtahua'kapā'na'ntit cuenta catlahua'tit. 'A'cxni' nalaktzī'nā'tit tzamā', a'cxni' ixlacasqui'nca natatzā'la hasta nac sipej

xlaca'n tī tahuilāna'lh nac Judea. ¹⁵ Tzamā' quilhtamacuj a'cxni' natayuja tī tahuilāna'lh na ixa'kstīn ixchicca'n, jā catitatanūlh na ixchicca'n natamāxtu catīhuālh tū ixla'ca'n. ¹⁶ Tī tascujmā'nalh nac pūcuxtu jā catitataspi'tli na ixchicca'n natataya ixlu'xu'ca'n. ¹⁷ Tzamā' quilhtamacuj koxa titala puscan tī taka'lhīnī't o tī tamātzi'quī'ni'ncus.

¹⁸ 'Casqui'ni'tit Dios jā ixlacasqui'nca natzā'la'yā'tit a'cxni' lonknu'n. ¹⁹ Napātīni'ncan a'cxni' nala huā'mā'. Hasta a'cxni' Dios mālacatzuculh tzamā' cā'quilhtamacuj, jā maktin pātīni'ncanī't chī napātīni'ncan tzamā' quilhtamacuj. Jātza' maktin catilalh ixtā'chuntza' ā'līstān. ²⁰ Palh Dios jā ixtimāmacsti'na'jīlh huā'mā' quilhtamacuj, jā ixta'a'kapūtaxtulh jā tī chā'tin. Dios namāmacsti'na'jī ixpālacata cālakalhu'man xlaca'n tī cālacsacnī't.

²¹ 'A'cxni' namin tzamā' tapātīn ē palh catīhuālh ixcāhuanin: “Chā calaktzī'ntit. Ā' huī'lh Cristo tī Dios lacsacui'līlh”, jā cati'a'ka'ī'tit. Palh catīhuālh ixcāhuanin: “Chā calaktzī'ntit. Ā'jnanu'yālh”, jā cati'a'ka'ī'tit. ²² Natamin lhūhua' a'kskāhuī'ni'nī'n ē makapitzīn natahuan māni' xlaca'n Cristo ē ā'makapitzīn natahuan māni' xlaca'n ixa'kchihuī'na'nī'n Dios. Nā natatlahua lī'a'cnīn nata'a'kskāhuī'cu'tun xlaca'n tī Dios cālacsacli. Jāla catita'a'kskāhuī'lh tī Dios cālacsacli masqui nacā'a'kskāhuī'can ā'makapitzīn. ²³ Skalalh catahui'la'tit. Iccāhuanintza' ixlīpō'ktu huā'mā' ē chuntza' jā nacātita'a'kskāhuī'yān.

*Chī namimpala Chi'xcu' xala' Tālh mā'n
Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36*

24 Jesús cāhuanipālh:

—Tzamā' quilhtamacuj a'cxni' na'a'kspulatza' huā'mā' tapātīn, chí'chini' ē mālhcuyu' jā catitamāxkakēni'lh. 25 Sta'cu nataminācha' nac a'kapūn ē hasta a'kapūn natachiqui. 26 A'cxni' naquintalaktzī'n quit Chí'xcu' xala' Tālh mā'n chí' na'icpūmin nac poklhnu'. Na'icka'lhī lhūhua' lītli'hui'qui ē tzēhuanī't na'icxkaka. 27 Palaj tunca na'iccāmacamin quinángeles ē natamākēstoka tī cālacsaccanī't. Natamin tī cālacsaccanī't xalanī'n calhāxcuhuālh nac cā'quilhtamacuj.

28 'Calīmaksca'ttit xaqui'hui' higo. A'cxni' tza'la'nka' ixpeken ē tzucumā'lh tapu'n xapa'lhma', hui'xina'n ca'tzīyā'tit talacatzuna'jīmā'lh tza' a'cxni' nalhcācnan. 29 Chuntza' a'cxni' na'a'kspula ixlīpō'ktu huā'mā' tū iccāhuaniyān, naca'tzīyā'tit talacatzuna'jīmā'lh tza' a'cxni' nasputa cā'quilhtamacuj. Tala-catzuna'jīmā'lh tza' hua'chi chā'tin tī ka'lhīmā'ca ē yālh tza' na ixlacapūn mākelhcha. 30 Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. Xlaca'n tī tahui'lāna'lhcus jā catitanīkō'lh hasta a'cxni' na'a'kspula ixlīpō'ktu huā'mā' tū iccāhuanin. 31 Masqui nasputa a'kapūn ē nasputa ti'ya't, jā maktin catisputli quintachihuīn; pō'ktu nakentaxtukō'.

32 'Jā tī chā'tin ca'tzī jā'cxni' namin huā'mā' quilhtamacuj o huā'mā' hora; nūn ángeles xalanī'n nac a'kapūn jā taca'tzī. Nūn ī'ska'ta' Dios jā ca'tzī. Xmān Dios xaTāta' ca'tzī jā'cxni' ixlīcāna' na'a'kspula.

33 'Skalalh catahui'la'tit ixpālacata jā ca'tzīyā'tit jā'cxni' na'a'kspula huā'mā'. 34 Ū'tza' hua'chi chā'tin chí'xcu' tī na'a'n latā'kchoko makat. Nacāmacamaxquī'tā'quī' ixchic ī'scuju'nī'n ē

nacāmaxquī' ixtascujūtca'n chā'tunu'. Nayāhua chā'tin maktaka'lhna' nac tanquilhtin ē namāpa'ksī skalalh natāya. ³⁵ Chuntza' hui'xina'n skalalh catahui'la'tit ixpālacata jā ca'tziyā'tit jā'cxni' namin ixtēcu' chic. Palhāsā' namin smalanka'n, o a'cxni' chū'cus nata'sa puyux, o i'tāt tzi'sa, o a'cxni' xkakatza'. ³⁶ Ū'tza' skalalh calītahui'la'tit ixpālacata jā lhtatapā'na'ntit a'cxni' xamaktin namin. ³⁷ Iccāhuaniyān hui'xina'n: Skalalh catahui'la'tit. Nā skalalh catatahui'lh ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuhū't —cāhuanilh Jesús.

14

Talīchihuīna'nli natachi'pa Jesús

Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53

¹ Ā'a'ktu' quilhtamacuj ī'sputacus ixcā'tani'ca'n israelitas tū huanican pascua a'cxni' hua'can pāntzīn tū jā ka'lhī levadura. Xanapuxcu'nu' pālejni' ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn ixtaputzamā'nalh chī natalī'a'kskāhuī' Jesús natachi'pa ē natamāmaknīnī'n. ² Talāhuanilh:

—Palh natlahuayāuj catūhuālh līhuan lamā'lh cā'tani', tachi'xcuhū't natatā'kaquī'.

Chā'tin puscāt līcuctlahualh aceite Jesús

Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8

³ Jesús ixuī'lh nac Betania na ixchic Simón. Ū'tza' huā'mā' Simón tī ixmasni'mā'lh ixquinīt ē ixtzeyani'ttza'. A'cxni' Jesús ixuā'yamā'lh a'ntza', chā'tin puscāt laktalacatzuna'jīlh. Ixlē'mā'lh pātin lameti tū ixlītsuma aceite tū xatapalaxla' ē mu'csu ixuanī't. Ū'tza' tū huanican nardo. Puscāt pa'klhli

lameti ē līcuctlahualh Jesús aceite. ⁴ Makapitzīn tī ixtahui'lāna'lh talīsītzī'lh ē talāhuanilh:

—¿Tū ixpālacata pāxcat līlah huā'mā' aceite? ⁵ Ixtatlaj hua'chi ixtatlaj chā'tin chi'xcu' chī a'ktin cā'ta. Tzē ī'stā'ca ē tumīn tzē ixcāmaxquī'ca xcamanīnī'n.

Taquilhnihl puscāt.

⁶ Jesús cāhuanilh:

—Camaxtektit. ¿Tū ixpālacata jicsmāhuī'yā'tit huā'mā' puscāt? Quintlahuani'lh tū tze.

⁷ Pō'ktu quilhtamacuj na'a'nān xcamanīnī'n na milacpu'na'i'tātca'n. A'cxni' lacasqui'nā'tit, tzē nacātlahuani'yā'tit tū tze. Quit jā pō'ktu quilhtamacuj na'iccātā'tahui'layān. ⁸ Puscāt tlhualh tū tzē ixlacpuhuan. Quilīcuctlahualh aceite ē chuntza' quincāxui'līlhtza' chī naquimā'cnūcan. ⁹ Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. Calhāxcuhuālh nac cā'quilhtamacuj jā namāca'tzīnīnī'ncan xatze tachihuīn i'xla' Cristo, a'ntza' nahuancan tū tlhualh huā'mā' puscāt. Ū'tza' ixlīpō'ktuca'n natalīlacapāstaca xla' —huanli Jesús.

Judas cāhuanilh namacamāstā' Jesús

Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6

¹⁰ Judas Iscariote chā'tin ixlīkelhacāujtu' scujnu'ni'n ixuanī't. Xla' cālaka'lh xanapuxcu'nu' pālejni' nacāhuani ixcāmacamaxquī'lh Jesús.

¹¹ A'cxni' takexmatli tū cāhuānica, tapāxuhualh ē tahuānilh natamaxquī' tumīn. Ē Judas tzuculh putza chī ixlīmacamāstā'lh Jesús.

Jesús cātā'huā'yalh ī'scujnu'ni'n

Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26

12 Milh quilhtamacuj tū ixlītzucuni' cā'tani' a'cxni' hua'can pāntzīn tū jā lītlahuacani't levadura. Huā'mā' quilhtamacuj a'cxni' maknīcan xaska'ta' purecu' tū nahua'can ixpālacata huā'mā' cā'tani' tū huanican pascua. Ī'scujnu'nī'n takelhasqui'nīlh Jesús:

—¿Jāchu lacasqui'na' na'ica'nāuj na'iccāxtlahuayāuj tū nahua'can cā'tani'?

13 Cāmacā'lh chā'tu' Ī'scujnu'nī'n ē cāhuanilh:

—Capintit nac cā'lacchicni' ē namacla'yā'tit chā'tin chi'xcu' tī lē'mā'lh ixtlāmam. Nastālani'yā'tit.

14 Jā xla' natanū, nā natanū'yā'tit ē nahuaniyā'tit ixtēcu' chic: “Mākelhtahua'kē'ni' huaniyān: ¿Jā yālh cuarto jā tzē na'iccātā'hua'yān quiscujnu'nī'n tū hua'can cā'tani' pascua?” 15 Xla' nacāmāsu'yuni'yān a'ktin cuarto ixlīquilha'ktu chic. Ka'tla' cuarto ē cāxni'jtza' huī'lh. A'ntza' nacāxtlahua'yā'tit quilīhua'ca'n.

16 Ta'a'lh Ī'scujnu'nī'n ē tatanūlh nac cā'lacchicni'. Kentaxtulh chuntza' chī Jesús iccāhuaninī't ē tacāxtlahualh līhua'.

17 A'cxni' ixtā'cnūmā'lh'tza' chi'chini', Jesús cātā'chā'lh Ī'scujnu'nī'n a'ntza'.

18 Ixtahuā'yamā'nalhcus a'cxni' Jesús cāhuanilh:

—Ixlicāna' iccāhuaniyān. Chā'tin chī hui'xina'n tī quilātā'huā'yamā'nauj, ū'tza' naquimacamāstā'.

19 Xlaca'n tatzuculh talīpuhuan ē chā'tunu' xlaca'n takelhasqui'nīlh:

—¿Ē quit?

20 Jesús cākelhtīlh:

—Chā'tin chī hui'xina'n milīkelhacāujtu'ca'n ē ū'tza' tī quintā'pūhuā'yan tzamā' pulātu. 21 Quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n ē naquina'kspula chuntza'

chī tatzō'kni' quimpālacata na ixtachihuīn Dios. Līlakalhu'mānat chī'xcu' tī naquimacamāstā'; nalīlīpuhuan. Ā'chulā' tze ixpālacata xla' palh jā ixtilacatuncuhū'lh.

²² Līhuan ixtahuā'yamā'nalh, Jesús tayalh pāntzīn ē maxquī'lh tapāxcatca'tzīn Dios. A'cxni' che'kelh, cāmaxquī'lh ī'scujnu'nī'n ē cāhuanilh:

—Cahua'tit. Ū'tza' huā'mā' quimacni'.

²³ Tayalh vaso ē maxquī'lh tapāxcatca'tzīn Dios. Cāmaxquī'lh ī'scujnu'nī'n ē ixlīpō'ktuca'n tahua'lh.

²⁴ Cāhuanilh:

—Ū'tza' huā'mā' quinka'lhni'. Ū'tza' tū līcāxtlahuacan xasāsti' talacāxtlahuan chī Dios nacālīmakapūtāxtū tachi'xcuhū't. Quinka'lhni' ū'tza' tū na'icmaka'n nacāmātza'nkēna'ni' tū jā tze tū tatlahualh tachi'xcuhū't. ²⁵ Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. Jātza' ā'maktin ictihua'lh xaxcān uva hasta a'cxni' na'icua' xtum xaxcān uva xasāsti' jā Dios māpa'ksīni'nkō'.

Jesús huanli Pedro nakelhtatzē'ka

Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38

²⁶ A'cxni' ixtapixtlī'nī't a'ktin himno, tataxtulh ē ta'a'lh nac sipej jā huanican Olivos. ²⁷ Jesús cāhuanilh:

—Milīpō'ktuca'n naquilā'a'kxtekmaka'nāuj ixpālacata tū naquina'kspula. Chuntza' tatzō'kni' na ixtachihuīn Dios: “Na'icmaknī pastor ē nata'a'kahuankō' purecu'.” ²⁸ A'cxni' naquimālacastālanucanīcan, xapūla na'ica'n quit nac estado Galilea. A'ntza' nalāpāxtokāuj.

²⁹ Pedro huanilh:

—Masqui ixlīpō'ktuca'n ā'makapitzīn nata'a'kxtekmaka'nān, quit jā ictimakxtekni'.

³⁰ Jesús huanilh:

—Ixlicāna' tū icuaniyān. Chuhua'j huā'mā' tzī'sa a'cxni' jāna'j ā'ta'sa ixlīmaktu' puyux, hui'x naquinkelhtatzē'ka maktu'tun.

³¹ Pedro ā'chulā' lacatejtin huanli:

—Masqui naquintā'maknīca'na', quit jā ictikelhtatzē'kni'.

Ixlīpō'ktuca'n ā'makapitzīn lacxtim tahuanli.

Jesús orarlīh jā huanican Getsemaní

Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46

³² Jesús ē ī'scuju'n nī'n ta'chā'lh jā huanican Getsemaní. Cāhuanilh:

—Catahui'la'tit hui'xina'n huā'tzā' līhuan quit na'icorarlī.

³³ Cālē'lh lacapunchuna'j Pedro ē Jacobo ē Juan. Tzuculh tamakchuyī ē a'katuyunli. ³⁴ Cāhuanilh:

—Iclīpuhuan hasta tzē na'iclaknī quintalīpuhuat. Catachokotit huā'tzā' ē skalalh catahui'la'tit.

³⁵ Jesús a'lh lacapunchuna'j ē tatzokostalh nac ti'ya't ē squi'ni'lh Dios palh tzē ixa'kapūtaxtulh tū na'a'kspula ³⁶ ē huanli:

—QuinTāta', palh tzē na'ica'kapūtaxtu tzamā' tū na'icpātī, camakxtekti chuntza' nala. Masqui na'icpātīni'n, calalh tū hui'x lacasqui'na' ē jā calalh tū quit iclacasqui'n.

³⁷ Mimpālh jā ixcāmakxteknī't ī'scuju'n nī'n ē cālaktzī'lh ē ixtalhtatahui'lāna'lh. Huanilh Pedro:

—¿Ē lhtatahui'la', Simón? ¿Ē jāla tāyani'tit mintalhtataca'n nūn a'ktin hora? ³⁸ Lakahuan catahui'la'tit ē casqui'ni'tit Dios jā nacāta'a'kskāhuī'yān a'cxni' nacātalilaktzī'ncu'tunān. Ixlīcāna'

masqui milīstacna'ca'n tatlahuacu'tun tū xatze, mimacni'ca'n jā taka'lhī lītli'hui'qui.

³⁹ Ixlīmaktu' a'lh lacapunchuna'j ē chu ū'tza' lacxtim squi'ni'lh Dios. ⁴⁰ Taspi'tpālh jā ixcāmakxteknī't ī'scujnu'nī'n ē cālaktzī'lh ē ixtalhtatahui'lāna'lh. Jāla tatāyani'lh ixtalhtataca'n ē jā ixtaca'tzī chī natakelti. ⁴¹ A'cxni' ixlīmaktu'tun taspi'tli a'ntza' jā ixcāmakxteknī't, cāhuanilh:

—¿Ē lhtatapā'na'ntitcus ē jaxpā'na'ntitcus? Tzetza'. Chuhua'j chilhtza' hora tū līlhcānancanī't. Quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n ē naquimacamāstā'can na ixmacanca'n tī jā tzeya chi'xcu'huī'n. ⁴² Catāya'tit ē cāhuetza'; mimā'lhtza' tī naquimacamāstā'.

Chī'lē'nca Jesús

Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11

⁴³ Palaj tunca a'cxni' Jesús ixcātā'chihuīna'mā'lhcus, chā'lh Judas. Xla' chā'tin ixlīkelhacāujtu' scujnu'nī'n ixuanī't. Tatā'chā'lh lhūhua' tachi'xcu'huī't ē ixtalē'n ixmachītaca'n ē qui'hui'. Talīchā'lh ixlīmāpa'ksīnca'n xanapuxcu'nu' pālejni' ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn ē xanapuxcu'nu' israelitas. ⁴⁴ Judas ū'tza' tī ixmacamāstā'mā'lh ē xla' ixcāhuaninī'ttza' chī natalīlakapasa tīchu Jesús. Ixcāhuaninī't:

—Na'iclacamu'su chā'tin; ū'tza' Jesús. Nachi'payā'tit ē nalīpinā'tit ē namaktaka'lhā'tit.

⁴⁵ A'cxni' chā'lh Judas, palaj tunca laktalacatzuna'jīlh Jesús ē huanilh:

—Mākelhtahua'kē'ni'.

Lacamu'sulh. ⁴⁶ Tachi'xcu'huī't tī tatā'milh talak-talacatzuna'jīlh Jesús ē tachi'palh natalē'n.

⁴⁷ Ixyālh chā'tin tī ixtā'minī't Jesús. Xla' māxtulh ixmachīta ē mātakāhuī'lh ixtasācua' xapuxcu' pālej ē a'kacā'yujulh ixa'ka'xko'lh. ⁴⁸ Jesús cākelhasqui'nīlh:

—¿Tū ixpālacata līta'ntit mimachītaca'n ē minqui'hui'ca'n? Hua'chi chi'pacu'tunā'tit chā'tin ka'lhāna'. ⁴⁹ A'cxni' xa'iccātā'latlā'huanān lakaliyān nac templo, ¿tū ixpālacata jāla quilāchi'pauj a'cxni'? Chuhua'j naquina'kspula ē namākentaxtū tū tzo'kcanī't na ixtachihuīn Dios —cāhuanilh.

⁵⁰ Ixlīpō'ktuca'n scujnu'nī'n tatzā'lal ē chuntza' talī'a'kxtekmaka'lh Jesús.

Tzā'lal chā'tin ka'hua'cha

⁵¹ Chā'tin ka'hua'cha stālani'lh. Jā ixlhakā'nī't ixl'u'xu'; xmān ixlītapāchī'nī't a'ktin sávana. A'cxni' tachi'xcu'huī't tachi'palh, ⁵² makalhalha tzā'lal ē maka'lh sávana.

Jesús na ixlacatīnca'n māpa'ksīni'nī'n israelitas

Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24

⁵³ Xlaca'n tī tachi'palh Jesús, talē'lh jā ixuī'lh xapuxcu' pālej. Talaktakēstokli ixlīpō'ktuca'n xanapuxcu'nu' pālejni' ē xanapuxcu'nu' israelitas ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn. ⁵⁴ Pedro laka makat stālani'lh ē chā'lh hasta ixtanquilhtīn ixchic xapuxcu' pālej. Tanūlh na ixcorralh chic ē cātā'tahuī'lh policías. Ixcātā'sko'huī'lh nac macscut.

⁵⁵ Xanapuxcu'nu' pālejni' ē ixlīpō'ktuca'n xalaka'tla' māpa'ksīni'nī'n tī ixtaputzāna'nī, xlaca'n ixtaputzamā'nal chī natalīmālacsu'yu Jesús natalīmāmaknīnī'nī'n. Jā ixtamacla tū tzē natalīmālacsu'yu. ⁵⁶ Masqui līlhūhua' talīchihuīna'nli

tū jā ixlicāna' ixpālacata Jesús, jā lacxtim tahuanlı.
 57 Makapitzīn tatāyah ē ta'a'ksa'nīni'lh ē tahuanlı
 tū jā ixlicāna'. Chuntza' tahuanlı:

58 —Quina'n ickexmatui chī huanli: “Quit
 na'icmālakspūtūkō' ixlīpō'ktu huā'mā' xaka'tla'
 templo tū ixtatlaujca'n chi'xcuui'n. Ixli'a'ktu'tun
 quilhtamacuj xtum na'ictlahua ā'a'ktin tū jā
 ixtatlaujca'n chi'xcuui'n.”

59 Nūn xlaca'n jā lacxtim tahuanlı.

60 Xapuxcu' pālej tāyah na ixlacpu'na'i'tātca'n ē
 kelhasqui'nīlh Jesús:

—Huā' tayāna'lh chi'xcuui'n
 tamālacsu'yumā'na'n. ¿Ē jā nakelhtīni'na'?

61 Jesús ca'cs tāyah ē jā tū kelhtīni'lh. Xapuxcu'
 pālej kelhasqui'nīpālh:

—¿Ē hui'x Cristo tī Dios lacsacnī't? ¿Ē hui'x
 i'Ska'ta' Dios tī quina'n iclakachi'xcuui'yāuj?

62 Jesús kelhtīlh:

—Quit Cristo. Hui'xina'n naquilālaktī'nāuj
 quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n na'ictahui'la
 na ixpekxtūcāna'j Dios tī māpa'ksīni'mā'lh.
 Na'icmīnācha' nac a'kapūn ixpu'nan poklhnu'.

63 Xapuxcu' pālej, xla' xtī'tli ixlu'xu' ē chuntza'
 līmāsu'yulh ixtasītzi' ē huanli:

—Jātza' iclacasqui'nāuj ā'chā'tin
 naquincāhuanipalayān jā tze xla'. 64 Hui'xina'n
 kexpa'tnī'ta'ntit chī mālakhā'ni'cu'tun Dios. ¿Chī
 puhua'nā'tit?

Ixlīpō'ktuca'n tahuanlı camaknīca.

65 Makapitzīn tatzuculh talakachojmanī.
 Xlaca'n talacatlalpalh ē tatusli ē tahuanlıh:

—¡Calakapasti tīchu lacala'sni'!

Soldados tī ixtamaktaka'lh mā'nal h nā xlaca'n tatucslī.

Pedro huanli jā ixlakapasa Jesús

Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27

⁶⁶ Pedro ixyālh na ixtanquilhtīn chic ē milh chā'tin tzu'ma'jāt tī ī'scujmā'lh na ixchic xapuxcu' pālej. ⁶⁷ A'cxni' laktzī'lh Pedro jā ī'sko'huī'lh, tzu'ma'jāt lakalaktzī'lh ē huanilh:

—Nā hui'x ixtā'latlā'hua'na' Jesús xala' nac Nazaret.

⁶⁸ Xla' kelhtatzē'kli ē huanilh:

—Jā iclakapasa ē jā icca'tzī tū huanicu'tuna'.

A'lh lacapunchuna'j ē ta'salh puyux.

⁶⁹ Tzu'ma'jāt laktzī'mpālh ē tzuculh cāhuani tī ixtatā'yāna'ncha':

—Ū'tza' huā'mā' chā'tin chī xlaca'n.

⁷⁰ Pedro kelhtatzē'kpālh. Ixlīka'tlā'tus tī ixtatā'yāna'ncha' tahananilh Pedro:

—Ixlicāna' hui'x chā'tin chī xlaca'n ixpālacata hui'x xala' nac estado Galilea. Mintachihuīn ixtā'chuntza' tī xala' nac Galilea.

⁷¹ Pedro tzuculh lakapalacan ixa'cstu ē palha' huanli:

—Dios naquimakapātīnīn palh jā ixlicāna' tū icuanimā'n. Jā iclakapasa huā'mā' chī'xcu' tī līchihuīna'mpā'na'ntit.

⁷² Puyux ta'sapālh ixlīmaktu'. Ū'tza' līmāpāstaquīlh Pedro chī Jesús ixuaninī't: “A'cxni' jā ā'ta'sa ixlīmaktu' puyux, hui'x naquinkelhtatzē'ka maktu'tun.” A'cxni' Pedro lacapāstacli chuntza', tzuculh calhuan.

15

Lē'nca Jesús na ixlacatīn Pilato

Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38

¹ A'cxni' xkakalh, xanapuxcu'nu' pālejni' ē xanapuxcu'nu' israelitas ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn ē ā'makapitzīn māpa'ksīni'nī'n tatakēstokli ē tachihuīna'nli. Tapekechī'lh Jesús ē talē'lh ē tamacamaxquī'lh Pilato tī gobernador ixuanī't. ² Pilato kelhasqui'nīlh:

—¿Ē hui'x ixPuxcu'ca'n israelitas?

Xla' kelhtīlh:

—Chuntza' chī hua'nī'ta'.

³ Xanapuxcu'nu' pālejni' ixtalīmālacsu'yu lhūhua' catūhuālh. ⁴ Pilato kelhasqui'nīpālh:

—¿Tū ixpālacata jā tū tū kelhtīni'na'? Kexpa'tti ixlīpō'ktu tū talīmālacsu'yun.

⁵ Jesús jātza' kelhtīlh. Ū'tza' lī'a'cnīlh Pilato.

Jesús līchihuīna'nca namaknīcan

Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16

⁶ Ixa'nan a'ktin tahui'lat a'cxni' ixlamā'lh cā'tani'. Pilato ixmakxteka chā'tin tachī'n. Tachi'xcuui't ixtalacsaca tachī'n tī namakxtekcan.

⁷ Ixtatanūmā'nalh nac pūlāchī'n makapitzīn tī ixtamaknīni'nī't a'cxni' tatā'kaquī'lh. Chā'tin tachī'n ixuanican Barrabás.

⁸ Lhūhua' tachi'xcuui't talaktalacatzuna'jīlh Pilato ē tatzuculh tasqui'ni' catlahualh chuntza' chī ixuī'lh ixtahui'latca'n līhuan ixlamā'lh cā'tani'. ⁹ Pilato cākelhtīlh:

—¿Ē lacasqui'nā'tit na'iccāmakxtekni'yān ixPuxcu'ca'n israelitas?

¹⁰ Pilato ca'tzīlh chī xanapuxcu'nu' pālejni' quiclh ixtalaktzī'n Jesús ē ū'tza' talīmacamāstā'lh. ¹¹ Xanapuxcu'nu' pālejni'

ixtachihuīna'makasītzī'nī't tachi'xcuui't ē ū'tza'
talīsqi'nli Barrabás. ¹² Pilato cākelhtīpāl̄h ē
cākelhasqui'nīlh:

—¿Tū lacasqui'nā'tit na'ictlahuani' tī
māpācuui'yā'tit ixPuxcu'ca'n israelitas?

¹³ Xlaca'n tata'salh ē palha' tahuanihl:

—¡Caxtokohua'ca'ca nac cruz!

¹⁴ Pilato cākelhasqui'nīlh:

—¿Tū ixpālacata? ¿Tūchu tlahuani't xla' tū jā tze?
Xlaca'n ā'chulā' tata'salh ē palha' tahuanihl:

—¡Caxtokohua'ca'ca nac cruz!

¹⁵ Pilato ixcāmāko'xamixīcu'tun lhūhua'
tachi'xcuui't, ē cāmakxtekni'lh Barrabás.
Māpa'ksīni'lh camaksno'kca Jesús ē macamāstā'lh
naxtokohua'ca'can.

¹⁶ Palaj tunca ī'soldados gobernador talē'lh Jesús
nac pūchihuīn jā huanican pretorio. Cāmākēstokca
ā'makapitzīn soldados. ¹⁷ Tamālhekē'lh a'ktin

ixlu'xu' xasmanta'jua' ē talītlahualh lhtucu' a'ktin
corona ē tamā'knūlh. ¹⁸ Tatzuculh tahuani:

—¡Calakachi'xcuui'ca ixPuxcu'ca'n israelitas!

¹⁹ Talīcucni'cli qui'hui' ē talakachojmanīlh. Tatatzokostani'lh hua'chi ixtalakachi'xcuui'mā'nalh.

²⁰ A'cxni' talīlitzī'nkō'lh chuntza', tamāmaktulh
ixlu'xu' xasmanta'jua' ē tamālhekē'pāl̄h ixlu'xu' tū
ixla' ixuani't. Talē'lh naxtokohua'ca'can.

Xtokohua'ca'ca Jesús

Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27

²¹ A'cxni' ixta'a'mā'nalh, ixtētaxtumā'lh chā'tin
chi'xcu' xala' nac Cirene tī ixuanican Simón. Xla'
ixtāta'ca'n Alejandro ē Rufo ē ixmimā'cha' nac ran-
cho. Soldados tasāmācu'quī'lh ixacruz Jesús.

²² Ta'a'lh ē tachā'lh jā huanican Gólgota tū
huanicu'tun Ixa'kxāk Nīn. ²³ Jesús maxquī'ca vino

nahua'. Ixtā'tlahuapāspi'tcanī't līcu'chu' tū huani-can mirra. Ū'tza' ixlīmālhataīcu'tuncan. Jesús jā maktīni'lh.

²⁴ A'cxni' ī'xtokohua'ca'canī'ttza', soldados tamāpitzilh ixlu'xu' Jesús ē talīmāxtulh ī'suerteca'n nataca'tzī tūchu nacālakchā'n chā'tunu' xlaca'n.

²⁵ Hua'chi makna'jāstza' tzi'saj ixuanī't a'cxni' xtokohua'ca'ca.

²⁶ Ixtzo'kcanī't tū ixpālacata līxtokohua'ca'ca ē ixuan chuntza': IxPuxcu'ca'n israelitas.

²⁷ Nā cātā'xtokohua'ca'ca chā'tu' ka'lhāna'nī'n; chā'tunu' na ixcruzca'n, chā'tin na ixpekxtūcāna'j Jesús ē ā'chā'tin na ixpekxtūxui.

²⁸ Chuntza' mākentaxtūca tū tzo'kcanī't na ixtachihuīn Dios jā huan: “Xla' cātā'pūtle'keca tī tatlahua tū jā tze.”

²⁹ Xlaca'n tī ixtatētaxtumā'nalh talakapalalh ē tasakā'līlh ixa'kxākca'n ē tahuanilh:

—jA! Hui'x ixlactlahua'cu'tuna' xaka'tla' templo ē ixyāhuapala' ixlī'a'ktu'tun quilhtamacuj.

³⁰ Chuhua'j ca'a'kapūtaxtu milīmān ē cayujti nac cruz.

³¹ Nā chuntza' xanapuxcu'nu' pālejni' ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn ixtalīlītzi'n Jesús ē ixtalāhuanimā'nalh:

—Xla' cāmakapūtaxtūlh ā'makapitzīn ē jāla a'kapūtaxtu ixlīmān. ³² Cayujli chuhua'j nac cruz Cristo tī ixPuxcu'ca'n israelitas. Nalaktzī'nāuj nayuja nac cruz ē chuntza' nali'a'ka'ī'ni'yāuj.

Xlaca'n tī ixcātā'xtokohua'ca'canī't nā talakapalalh Jesús.

Jesús nīlh

Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30

³³ A'cxni' tastu'nūttza' ixuanī't, cā'pucsua' huanli calhāxcuhuālh nac cā'ti'ya'tna' hasta maktu'tun

kōtanū. ³⁴ Hua'chi maktu'tun kōtanū Jesús palha' ta'salh ē huanli:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? (Ū'tza' huanicu'tun: QuinDios, quinDios, ¿tū ixpālacata quina'kxtekui'līnī'ta' quina'cstu?)

³⁵ Takexmatli huā'mā' makapitzīn tī ixtayāna'ncha'. Xlaca'n talāhuanilh:

—Cakexpa'ttit. Xla' ta'sani'mā'lh a'kchihuīna' Elías.

³⁶ Tu'jnulh chā'tin ē līmāchū'huī'lh xaxcān vina-gre nac a'ktin catūhuālh hua'chi panamāc. Cuc-chi'huī'lilh a'ktin qui'huī' ē quilhyāhualh Jesús nahua' ē huanli:

—Camakxtekui; nalaktzī'nāuj palh Elías namin namāyujū nac cruz.

³⁷ Jesús palha' ta'salh ē palaj tunca nīlh.

³⁸ Huā'mā' puntzuna' ka'tla' līlakamilīn xaka'tla' nac templo taxtī'tpūpitzilh ixquilhtūn xala' tālh mā'n hasta na ixtampān. Ū'tza' huā'mā' līlakamilīn tū ixmāpitzī templo. ³⁹ Capitán romano ixyālh na ixlacatīn Jesús. A'cxni' laktzī'lh chī Jesús ta'salh ē nīlh, ē capitán huanli:

—Ixlicāna' huā'mā' chi'xcu' ī'Ska'ta' Dios ixuanī't.

⁴⁰ Nā puscan ixtalaktzī'mā'nalh makat; na ixpu'nanca'n ixtayāna'lh María Magdalena ē Salomé ē María ixtzī'ca'n Jacobo xastancu ē José. ⁴¹ Xlaca'n ixtastālani'tlā'huan Jesús a'cxni' ixuī'lh nac estado Galilea ē ixtamaktāya. Nā ixtahui'lāna'lh ā'makapitzīn lhūhua' puscan tī ixcātā'minī't a'ntza' nac Jerusalén.

Mā'cnūca Jesús

Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42

42 Kōtanūtza' ixuanī't tzamā' quilhtamacuj tū ixpūcāxtlahuakō'can quilhtamacuj tū pūjaxcan. Ū'tza' ixlīlakalī ixuanī't. 43 Laka'lh Pilato chā'tin chi'xcu' xala' nac cā'lacchicni' Arimatea. Tzamā' chi'xcu' ixtacuhuīni' José ē ixka'lhīmā'lh hasta a'cxni' Dios namāpa'ksīni'nkō'. Xla' chā'tin ixmāpa'ksīni'nī'n israelitas tī ā'chulā' ixtamāpa'ksīni'n. Huā'mā' chi'xcu' ixlakachi'xcuhuī'can. Xla' ixlīmān tahuixcānīlh ē squi'ni'lh Pilato camaxquī'lh ixmacni' Jesús.

44 Pilato lī'a'cnīlh ixpālacata puhuanli jāna'j ixnī. Māta'satīnīni'lh capitán ē kelhasqui'nīlh palh ixlīcāna' ixnīni'ttza' Jesús. 45 A'cxni' capitán māca'tzīnīlh ixnīni'ttza', Pilato makxtekli José nalē'n ixmacni' Jesús. 46 José tamāhualh a'ktin xatze lu'xu'. A'cxni' ixmāyujūni'ttza' ixmacni' Jesús, līmaksui'tli lu'xu' ē mānūlh a'ktin nac lhu'cu' tū ixcāxtlahuacani'ttza' nac ka'tla' chihuix. Līmālacchahuani'ca a'ktin ka'tla' chihuix. 47 María Magdalena ē María ixtzī' José talaktzī'lh jā ixmāpī'canī't ixmacni' Jesús.

16

Jesús lacastālancuana'nli

Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10

1 A'cxni' ixa'kspulanī'ttza' quilhtamacuj tū pūjaxcan, María Magdalena ē María ixtzī' Jacobo ē Salomé tatamāhualh pomada tū xamu'csu natalīmactlahua ixmacni' Jesús. 2 Tzi'saj domingo a'cxni' tā'cxtulhcus chi'chini', ta'a'lh nac pūtā'cnūn 3 ē ixtalāhuani:

—¿Tīchu naquincāmāpānūni'yān chihuix tū līmālacchahuacani't lhu'cu'?

4 A'cxni' talaca'a'lh, talaktzī'lh ixmāpānūcanī'ttza' chihuix ē ka'tla' ixuanī't. 5 Tatanūlh nac pūtā'cnūn ē talaktzī'lh chā'tin ángel tī ixtasu'yu hua'chi chi'xcu'. Ixui'lh na ixa'cpucāna'j lhu'cu' ē stala'nka' ixlu'xu' ē pūlh mā'n ixuanī't. Xlaca'n tājicua'nli. 6 Ángel cāhuanilh:

—Jā cajicua'ntit. Hui'xina'n putzapā'na'ntit Jesús xala' nac Nazaret tī ī'xtokohua'ca'canī't. Xla' jātza' huī'lh huā'tzā'; xla' lacastālanacuana'nlitza'. Chā calaktzī'ntit jā ixmāpī'canī't. 7 Capintit ē cacāhua'ni'tit Pedro ē ā'makapitzīn ī'scuju'ni'n Jesús. Nahua'ni'yā'tit xla' nacāpūlani'yān nac Galilea. A'ntza' natā'lāpāxtokā'tit chuntza' chī cāhuanin.

8 Puscan tataxtulh nac lhu'cu' ē tatzā'lalh. Ix-taxpīpītēlha ē ixtalī'a'cnītēlha. Ixtājicua'n, ē jā tī chā'tin ixtahuani.

Jesús tasu'yuni'lh María Magdalena

Jn. 20:11-18

9 Tzamā' domingo tzi'saj Jesús lacastālanacuana'nli. Pūla tasu'yuni'lh María Magdalena tī ixmāxtuni'nī't kelhatojon jā tzeya ū'nī'n. 10 María cālakchā'lh xlaca'n tī ixcātā'latlā'huan Jesús. Ixtalīpuhuahui'lāna'lh ē ixtacalhuahui'lāna'lh. Cāmāca'tzīnīlh tū ixa'kspulani't. 11 Masqui xlaca'n takexmatli chī ixlacastālanacuana'nī't Jesús, ē chī María Magdalena ixlaktzī'nī't, xlaca'n jā ta'a'ka'ī'lh.

Jesús cātasu'yuni'lh chā'tu' ī'scuju'ni'n

Lc. 24:13-35

12 Ā'līstān Jesús xtum cātasu'yuni'lh chā'tu' ī'scuju'ni'n a'cxni' ixta'a'mā'nalh lacapunchuna'j

nac tej. ¹³ Xlaca'n tataspi'tli ē tamāca'tzīnīlh ā'makapitīn scujnu'nī'n, ē xlaca'n jā ta'a'ka'ī'lh.

Jesús cāmaxquī'lh ixtascujūtca'n ī'scujnu'nī'n
Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23

¹⁴ Ā'līstān huampala Jesús cātasu'yuni'lh kelhacāujtin scujnu'nī'n a'cxni' ixtahuā'yamā'nalh. Cālacaquilhñīlh ixpālacata jā ixta'a'ka'ī'cu'tun. Jā ta'a'ka'ī'lh chī tahuanlı ixtalaktzī'nī't Jesús a'cxni' ixlacastālancuana'nī'ttza'. ¹⁵ Jesús cāhuanilh:

—Capintit calhāxcuhuālh ē nacāmāsu'yuni'yā'tit xatze tachihuīn ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuui't.

¹⁶ Catīxcuhuālh tī na'a'ka'ī' xatze tachihuīn ixpālacata Jesucristo ē na'a'kpaxa, xla' namakapūtāxtūcan. Catīxcuhuālh tī jā na'a'ka'ī' xatze tachihuīn, xla' naka'lhīcus ixcuenta.

¹⁷ Nalīlakapāscan tī ta'a'ka'ī' xatze tachihuīn chuntza'. Natalīmāxtujā tzeya ū'nī'n quilītlī'hui'qui. Tzē natachihuīna'n xasāsti' tachihuīn. ¹⁸ Masqui catachi'palh lūhua' ē masqui catalīhua'lh catūhuālh tū ka'lhī tū laknīcan, jā catitalaknīn. Xmān nataxa'ma ta'jatatlānī'n ē xlaca'n natatzeyan.

Jesús tā'kayāhualh nac a'kapūn
Lc. 24:50-53

¹⁹ A'cxni' Māpa'ksīni' Jesús chuntza' ixcāhuaninī't ī'scujnu'nī'n, xla' tā'kayāhualh ē a'lh nac a'kapūn. Tahuī'lh na ixpāxtucāna'j Dios jā lakachi'xcuui'can. ²⁰ Scujnu'nī'n ta'a'lh ē calhāxcuhuālh ixta'a'kchihuīna'n. Māpa'ksīni' ixcāmaktāya. Chuntza' tzē ixtalītlahua lī'a'cnīn.

Ū'tza' ixlīca'tzīcan ixlīcāna' tū ixtamāsu'yumā'nalh. Amén.

**Xasāsti' testamento (Xatze tachihiuīn
ixpālacata Jesucristo)
New Testament in Totonac, Upper Necaxa
(MX:tku:Totonac, Upper Necaxa)**

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Totonac, Upper Necaxa

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Totonaco, Patla y Chicontla [tku], Mexico

Copyright Information

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Totonac, Upper Necaxa

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

b40e03ec-1023-5d81-b8c2-7e6838bd9354